

Briselē, 24.1.2017.
COM(2017) 30 final

**KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Pilsoņu tiesību stiprināšana demokrātisku pārmaiņu Savienībā

2017.gada ziņojums par ES pilsonību

Saturs

1.	Ievads	3
2.	ES pilsoņu tiesību un ES kopējo vērtību veicināšana	4
2.1.	Kā atvieglot pilsoņiem informācijas saņemšanu par viņu ES tiesībām	4
2.2.	Eiropas kopīgo vērtību stiprināšana	5
3.	Pilsoņu līdzdalības ES demokrātiskajā dzīvē veicināšana un uzlabošana	8
3.1.	Uzlabot pilsoņu iesaistīšanos ES demokrātiskajā procesā	8
3.2.	Pārredzamības uzlabošana — ceļā uz demokrātiskāku Savienību.....	9
3.3.	Pārrobežu piekļuve politiskajai informācijai	9
3.4.	Mobilo ES pilsoņu dalības politiskajā dzīvē veicināšana	10
4.	ES pilsoņu ikdienas dzīves vienkāršošana	11
4.1.	Birokrātijas mazināšana un pilsoņu informēšana.....	11
4.1.1.	ES pilsoņu, kuri pārceļas, informēšana un palīdzības sniegšana viņiem	12
4.1.2.	Birokrātijas mazināšana attiecībā uz pilsoņu publiskajiem dokumentiem.....	13
4.1.3.	Birokrātijas mazināšana ģimenes tiesībās	13
4.2.	Nosacījumu atvieglošana pilsoņiem saistībā ar ceļošanu, dzīvošanu un strādāšanu visā ES.....	14
4.2.1.	Lielākas iespējas studentiem, praktikantiem, skolotājiem un citiem strādājošajiem.....	14
4.2.2.	Nosacījumu saistībā ar dzīvošanu un ceļošanu ES turpmāka atvieglošana	15
5.	Drošības stiprināšana un vienlīdzības veicināšana	16
5.1.	Drošības apdraudējumu novēršana un pilsoņu aizsardzība.....	16
5.1.1.	Cīņa ar drošības apdraudējumiem tieslietu un pamattiesību jomā, balstoties uz savstarpēju uzticēšanos	17
5.1.2.	ES pilsoņu aizsardzība ārvalstīs	17
5.2.	Visu pilsoņu aizsardzība un vienlīdzības un nediskriminēšanas veicināšana.....	18
5.2.1.	Aizsardzība un atbalsta sniegšana cietušajiem un lieciniekiem	18
5.2.2.	Līdztiesības un nediskriminācijas veicināšana.....	19
6.	Secinājumi.....	21

1. IEVADS

ES pilsonība ir kopīga visiem eiropiešiem un papildina valstu pilsonības, taču tās neaizstāj, tā iemieto kopīgas tiesības un vērtības, kā arī dažādu tautību un valodu plašo dažādību Savienībā.

Lisabonas līgumā un ES Pamattiesību hartā ir apkopotas tiesības, iespējas un garantijas, ko sniedz ES pilsonība. To vidū ir brīvība ceļot, strādāt un mācīties citās ES valstīs, piedalīties Eiropas politiskajā dzīvē un būt aizsargātam no diskriminācijas valstspiederības dēļ.

Lai gūtu ieskatu par ES pilsonības stāvokli visā Savienībā un izvērtētu to, kā tā ietekmē ES pilsoņu ikdienas dzīvi, kā arī lai noteiktu, vai būtu jāveic turpmākas darbības, Komisija 2015. gadā rīkoja īpašu sabiedrisko apspriešanu¹ un divas aptaujas par ES pilsonību², tostarp vienu no tām — par vēlēšanu tiesībām³. Tika rīkoti arī pasākumi ar galveno ieinteresēto personu, tostarp Eiropas Parlamenta un Reģionu komitejas, līdzdalību⁴. Citas atsauksmes tika saņemtas tieši no ES pilsoņiem un ieinteresētajām personām⁵.

ES pilsonība pirmo reizi tika iekļauta Māstrihtas līgumā pirms divdesmit pieciem gadiem, un kopš tā laika ir panākts ievērojams progress, lai nodrošinātu ES pilsoņu tiesību efektivitāti praksē. Mūsdienās divas trešdaļas eiropiešu izjūt sevi kā ES pilsoņus un jauniešu vidū šis rādītājs ir vēl augstāks⁶.

Tomēr arī turpmāk ir jāsteno centieni, lai nodrošinātu, ka visi ES pilsoņi zina savas tiesības un var pilnībā piedalīties Eiropas demokrātiskajā procesā. Tā ir politiska prioritāte Komisijai, kas ir aicinājusi veidot demokrātisku pārmaiņu Savienību⁷. Tāpat tie ir kopīgi centieni, kuros dalībvalstis, valstu parlamenti un ES iestādes sadarbojas, lai stiprinātu ES pilsoņu uzticību mūsu kopējam projektam un radītu stiprāku un labāku Eiropu⁸.

¹ Sabiedriskā apspriešana par ES pilsonību, kopīgajām vērtībām, tiesībām un demokrātisko līdzdalību, ko Komisija sāka 2015. gada 14. septembrī ("2015. gada sabiedriskā apspriešana par ES pilsonību"), http://ec.europa.eu/justice/citizen/document/files/2015_public_consultation_booklet_en.pdf.

² Eiropametra Zibensaptauja 430 "Eiropas Savienības pilsonība"; 2015. gada oktobris ("2015. gada EB par ES pilsonību").

³ Eiropametra Zibensaptauja 431 "Vēlēšanu tiesības"; 2015. gada novembris ("2015. gada EB par vēlēšanu tiesībām").

⁴ Eiropas Parlamenta un Komisijas 2016. gada 15. marta kopīgā uzklauššana "Savienības pilsonība praksē: mūsu kopīgās vērtības, tiesības un demokrātiskā līdzdalība"; sk. arī Luksemburgas prezidentūras 2015. gada 14. un 15. septembrī ar Komisijas atbalstu organizēto konferenci par ES pilsonību un tiesiskumu, <http://www.eu2015lu.eu/en/agenda/2015/09/14-15-conf-cjue-citoyens/index.html>. Sk. arī informāciju par Komisijas un Reģionu komitejas kopīgi organizēto konferenci par pilsonību, kas 2016. gada septembrī notika Oviedo: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=34851.

⁵ Tostarp pilsoniskās sabiedrības organizāciju, kā arī pilsoņu sūdzības un informācijas pieprasījumi, arī portāla "Tava Eiropa" ietvaros, kurā 2016. gada decembrī tika saņemts 210 000. pieprasījums.

⁶ Saskaņā ar standarta Eiropametra (EB) pētījumu par ES pilsonību, kas tika veikts 2016. gada pavasarī, ("2016. gada standarta EB par ES pilsonību") Eiropas pilsonības apzināšanās līmenis ir otrs augstākais kopš 2010. gada, proti, pavisam 66 % (2015. gada pavasarī — 67 %), turklāt to personu vidū, kas ir jaunākas par 50 gadiem, — 70 % un to personu vidū, kuru vecums nepārsniedz 25 gadus, — 77 %.

⁷ Žans Klods Junkers "Jauns sākums Eiropai — mana programma nodarbinātībai, izaugsmei, taisnīgumam un demokrātiskām pārmaiņām" (politikas pamatnostādnes nākamajai Eiropas Komisijai).

⁸ Žans Klods Junkers "Stāvoklis Savienībā — 2016. gads: Ceļā uz labāku Eiropu — Eiropu, kas aizsargā, dod iespējas un aizstāv" (Strasbūra, 2016. gada 14. septembris).

Komisija 2013. gadā izziņoja divpadsmit jaunas iniciatīvas sešās nozīmīgās jomās, lai likvidētu atlikušos šķēršļus, kas pilsoņiem liedz izmantot savas ES tiesības⁹. Kopš tā laika Komisija ir veikusi darbības visās minētajās jomās¹⁰.

Šajā trešajā ziņojumā par ES pilsonību Komisija izvērtē progresu saskaņā ar tās politiskajām prioritātēm — darbvietu radīšanu, izaugsmi, taisnīgumu un demokrātiskām pārmaiņām. Ziņojumā izklāstīts, kādas galvenās iniciatīvas ir īstenotas kopš 2014. gada, lai veicinātu un stiprinātu Eiropas pilsonību, un izvirzīti konkrēti priekšlikumi, kā īstenot Komisijas galvenās prioritātes ES pilsoņu tiesību veicināšanas, aizsardzības un stiprināšanas jomā.

2. ES PILSONU TIESĪBU UN ES KOPĒJO VĒRTĪBU VEICINĀŠANA

Pilsoņiem ir jābūt informētiem par savām tiesībām, lai no tām gūtu labumu. Lai gan atsevišķas tiesības ir labi zināmas un tiek īstenotas efektīvi, joprojām pastāv nepilnības un pārpratumi. Ar ES pilsonību garantēto tiesību efektivitāte ir atkarīga no tā, kāda ir pilsoņu, dalībvalstu valdību un vietējo un reģionālo pašvaldību informētība par šiem jautājumiem.

1.1. Kā atvieglot pilsoņiem informācijas saņemšanu par viņu ES tiesībām

Eiropieši vairāk nekā jebkad agrāk apzinās savu **Eiropas Savienības pilsoņa statusu**¹¹, un vairākums no viņiem tagad uzskata, ka **zina, kādas ir viņu kā ES pilsoņu tiesības**¹². Viņi arī jūtas **labāk informēti par šīm tiesībām**, taču to noteikti nevar attiecināt uz visām minētajām tiesībām¹³: piemēram, informētība par tiesībām uz konsulāro aizsardzību joprojām ir maza¹⁴. To Eiropiešu īpatsvars, kuri **vēlas zināt** vairāk par savām tiesībām, turpina pieaugt¹⁵. Turklāt ES pilsoņi ne vienmēr zina, ka no ES pilsonības izrietošo tiesību izmantošana ir saistīta arī ar atsevišķiem pienākumiem¹⁶. Piemēram, viņi var nepievērst uzmanību tam, cik nozīmīgi ir viņu personu apliecinošie un ceļošanas dokumenti, kā arī tam, ka par šo dokumentu nozaudēšanu vai zādzību ir nekavējoties jāziņo, lai samazinātu krāpšanas risku.

Lai ES tiesības varētu efektīvi īstenot ikdienā, ir svarīgi turpināt uzlabot izpratni par tām (tostarp par tiesībām uz brīvu pārvietošanos un ar to saistītajiem nosacījumiem).

Komisija turpinās informēt pilsoņus par viņu ES tiesībām un par to, kā rīkoties tad, ja šīs tiesības netiek ievērotas¹⁷. Komisija arī turpinās palīdzēt ES pilsoņiem (kuru skaits aizvien pieaug), kuri vēlas saņemt informāciju par savām tiesībām, galvenokārt izmantojot portālu “Tava Eiropa”¹⁸, kas pašlaik tiek apmeklēts vairāk nekā 1,4 miljonus reižu mēnesī¹⁹. Eiropas

⁹ 2013. gada ziņojums par ES pilsonību (COM(2013) 269 *final*).

¹⁰ Šā ziņojuma pielikumā ir sniegta pilna informācija par darbībām, kas veiktas kopš 2013. gada.

¹¹ Proti, 87 % eiropiešu zina par šāda statusa esamību un 78 % — par to, kā tas tiek iegūts (2015. gada EB par ES pilsonību).

¹² 2016. gada standarta EB par ES pilsonību.

¹³ 2015. gada EB par ES pilsonību: 42 % eiropiešu uzskata, ka ir diezgan labi vai ļoti labi informēti par savām tiesībām (par 6 procentpunktiem vairāk nekā tika uzrādīts 2012. gada EB par ES pilsonību).

¹⁴ Turpat. Proti, 72 % eiropiešu zina, ka ES pilsoņiem, atrodoties ārpus ES, ir tiesības vērsties pēc palīdzības jebkuras ES valsts vēstniecībā, ja viņu valstij attiecīgajā valstī nav vēstniecības. Tomēr 75 % eiropiešu kļūdaini uzskata, ka pēc šādas palīdzības viņiem ir tiesības vērsties arī tad, kad viņi uzturas citā ES valstī.

¹⁵ 2016. gada standarta EB par ES pilsonību.

¹⁶ Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 20. panta 2. punkts.

¹⁷ 2015. gada EB par ES pilsonību: 26 % respondentu neuzskata, ka ir pietiekami informēti par to, kā rīkoties tad, ja viņu tiesības netiek ievērotas, Salīdzinot ar 2012. gadu, šajā ziņā novērojams neliels uzlabojums. Sk. arī pielikuma 11. punktu.

¹⁸ Sešdesmit portāla “Tava Eiropa” eksperti katru dienu strādā, lai atbildētu uz jautājumiem un sniegtu padomus par personu ES tiesībām visās 24 ES oficiālajās valodās, nelietojot specifiskus žargona terminus.

e-tiesiskuma portāls²⁰ — vienots elektronisks informācijas avots tieslietu jomā — papildina šo rīku, sniedzot informāciju par tiesu sistēmām pilsoņiem, kuriem nepieciešama piekļuve tiesu sistēmai, un tiesnešiem, advokātiem un citiem profesionāļiem, kā arī uzlabojot tiesu pieejamību. Komisija arī uzlabo tās izveidoto tīmekļa vietni *Europa*, lai palīdzētu cilvēkiem viegli un ātri atrast meklēto informāciju²¹. Centieni uzlabot tīmekļa vietnes *Europa* pieejamību veicinās to, lai šai informācijai varētu piekļūt personas ar invaliditāti.

Daudzos gadījumos dalībvalstis var vislabāk palīdzēt pilsoņiem īstenot ES tiesības. Valstu iestādēm vai struktūrām²², tostarp tiesnešiem, reģionālajām un vietējām iestādēm, ir būtiska loma, informējot pilsoņus par viņu ES tiesībām un uzlabojot šo informētību, kā arī garantējot šo tiesību ievērošanu. Dalībvalstis sadarbojas arī tīklā *SOLVIT*, kas ar Komisijas atbalstu darbojas, lai risinātu problēmas, ar kurām saskaras pilsoņi, kas izmanto savas ES tiesības²³. Īstenojot gaidāmo *SOLVIT* Rīcības plānu, ir jāuzlabo šā tīkla jauda, pamanāmība un autoritāte, izveidojot to par problēmu risināšanas rīku uzņēmumiem un pilsoņiem, kā arī par instrumentu, kas nodrošina atgriezenisko saiti. Komisija arī laiž klajā e-mācību līdzekli, lai palīdzētu uzziņu dienestiem, kam ir nozīmīga loma ES pilsoņu brīvas pārvietošanās tiesību piemērošanā, jo īpaši vietējām un reģionālajām pašvaldībām, labāk izprast un pareizi piemērot noteikumus par brīvu pārvietošanos.

Turklāt dalībvalstīm ir arī īpašs pienākums ņemt vērā to, ka, piešķirot vai atņemot valstspiederību, tās piešķir vai atņem arī ES pilsonību, tādēļ tām būtu jāievēro lojālas sadarbības princips un Eiropas Savienības Tiesas noteiktie ierobežojumi.

1.2. Eiropas kopīgo vērtību stiprināšana

Mūsu vērtības, tostarp brīvība, demokrātija un tiesiskums, ir mūsu Eiropas dzīvesveida neatņemama sastāvdaļa²⁴. ES pilsonība nozīmē arī tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi un dalību kopīgo vērtību sistēmā, ko aizsargā Savienība, tostarp cilvēka cieņas, vienlīdzības un cilvēktiesību respektēšanu, kā arī iekļaušanu, toleranci un cieņu pret dažādību²⁵.

ES pilsoņi sagaida, ka ES kopīgo vērtību veicināšanai tiks paveikts vairāk²⁶. Viņi ierosināja, ka tas jo īpaši būtu jādara ar izglītības, jauniešu mobilitātes un kultūras pasākumu starpniecību. Šāda virzība paredzēta, pieņemot arī 2015. gada marta Parīzes deklarāciju²⁷.

¹⁹ Turklāt, lai uzlabotu patlaban portālā “Tava Eiropa” sniegto informāciju, ir paredzēts izmantot minētā portāla padomu datubāzes potenciālu — šajā datubāzē jau ir ietvertas 210 000 atbildes.

²⁰ Sk.: <https://e-justice.europa.eu/home.do?action=home>.

²¹ Domēnu europa.eu katru gadu apmeklē aptuveni 400 miljoni lietotāju, un tas ir viens no lielākajiem domēniem pasaulē. Lai pilnībā pārstrādātu tīmekļa vietni *Europe*, 2013. gadā tika sākts digitālās pārveides projekts, un paredzams, ka tas tiks pabeigts 2017. gadā.

²² Piemēram, specializētās struktūras, kas izveidotas saskaņā ar Darba ņēmēju tiesību direktīvu (Direktīva 2014/54/ES par pasākumiem, ar ko veicina darba ņēmējiem piešķirto tiesību īstenošanu darba ņēmēju pārvietošanās brīvības jomā, OV L 128, 30.4.2014., 8.–14. lpp.) un kas noteikti palīdzēs uzlabot Savienības darba ņēmēju (tostarp darba meklētāju) un viņu ģimenes locekļu, kā arī privātā un publiskā sektora darba devēju, publisko iestāžu, sociālo partneru, NVO, citu ieinteresēto personu un visas sabiedrības kopumā informētību par Savienības tiesību aktu ietekmi uz darba ņēmēju pārvietošanās brīvību. Šīs struktūras cita starpā ir atbildīgas par to, lai tiktu sniegta informācija par izskatīšanas procedūrām un cita konkrēta palīdzība darba ņēmējiem un viņu ģimenes locekļiem.

²³ *SOLVIT* ir valstu iestāžu tīkls, kurā tās sadarbojas, lai rastu neformālus, ārpustiesas un bezmaksas risinājumus problēmām, ar kurām saskaras pilsoņi.

²⁴ Žans Klods Junkers, 2016. gada runa par stāvokli Savienībā. Sk. arī Komisijas paziņojumu “Atbalsts tādas radikalizācijas novēršanai, kas ved uz vardarbīgu ekstrēmismu” (COM(2016) 379 *final*).

²⁵ Līguma par Eiropas Savienību 2. pants.

²⁶ 2015. gada sabiedriskā apspriešana par ES pilsonību.

Lai veicinātu ES pilsonības un ar to saistīto vērtību apzināšanos to jauno eiropiešu vidū, kuri drīz būs vēlētāju vecumā, kā arī dalībvalsts valstspiederību ieguvušo personu vidū un sabiedrībā kopumā, ir nepieciešami visu iesaistīto dalībnieku kopīgi centieni visos līmeņos — dalībvalstīs, tostarp vietējās un reģionālās pašvaldībās²⁸, ES iestādēs un pilsoniskajā sabiedrībā.

Komisija savā 2016. gada 14. jūnija paziņojumā par atbalstu tādas radikalizācijas novēršanai, kas ved uz vardarbīgu ekstrēmismu, paziņoja par konkrētiem pasākumiem. Komisija izveidos tīklu, lai veicinātu tiešus kontaktus ar personām, kas ir pozitīvi paraugi, skolās, jauniešu un sporta klubos, lai mudinātu un iedvesmotu jauniešus būt aktīviem un iesaistītiem Eiropas sabiedrības locekļiem. Komisija turpinās veicināt darbu ar jaunatni, jauniešu organizāciju un tīklu spēju būt par iekļaujošu spēku, kas palīdz jauniešiem iesaistīties, veikt brīvprātīgo darbu un panākt pozitīvas sociālās pārmaiņas, kā arī sadarbībā ar dalībvalstīm izstrādās rīku komplektu²⁹ jaunatnes darbinieku un organizāciju atbalstam. Komisija vairāk izmantos e-mērķsadarbību³⁰ — tiešsaistes platformu (*e-Twinning*), kas veicina skolotāju un skolu sadarbību un apmaiņu Eiropā, kā arī paplašina to, iesaistot ES kaimiņreģionu valstis.

Eiropas vērtības atbalsta programma “*Erasmus+*”, kuras ietvaros jau pieci miljoni cilvēku varēja mācīties, izglītoties, strādāt brīvprātīgo darbu vai iegūt profesionālo pieredzi citā valstī, tādējādi piedaloties aktīva pilsoniskuma un solidaritātes veicināšanā. Kopš 2015. gada programmā “*Erasmus+*” īpaša uzmanība ir pievērsta projektiem, kas atbalsta sociālo iekļaušanu un novērš radikalizāciju. Ar starpvalstu partnerības programmas starpniecību 2016. gadā ir piešķirti līdzekļi vairāk nekā EUR 400 miljonu apmērā, lai attīstītu novatoriskas politikas pieejas un praksi vietējā līmenī, par prioritātēm nosakot sociālo iekļaušanu un atbalstu kopīgajām vērtībām un starpkultūru sapratnei, savukārt līdzekļi EUR 13 miljonu apmērā ir īpaši paredzēti tam, lai palīdzētu šīs darbības izvērst.

Brīvprātīgais darbs ir vēl viens veids, kā praksē īstenot ES vērtības. Tas veicina sociālās kohēzijas un aktīva pilsoniskuma stiprināšanu, attīstot solidaritāti, savstarpēju sapratni un iecietību. Tiks stiprināts Eiropas Brīvprātīgo dienests un veikti pasākumi, lai veicinātu studiju kredītpunktu piešķiršanu par brīvprātīgo darbu, kā arī ar programmas “*Erasmus+*” starpniecību tiks izstrādātas tādas mācību programmas, kurās akadēmiskais saturs būs kombinēts ar pilsonisku iesaisti. Uz ES pamatvērtībām — iesaistīšanos un solidaritāti — balstītais Eiropas Solidaritātes korpuss savā sākuma posmā un brīvprātīgā darba elementā turpinās esošās ES jauniešu programmas³¹, kā arī mobilizēs ar nodarbinātību, izglītību un pilsonisko sabiedrību saistīto dalībnieku esošos tīklus visā Eiropā, lai ļautu jauniešiem palīdzēt tur, kur šāda palīdzība ir nepieciešama visvairāk. Tas kalpos kā savienojošs faktors to jauniešu vidū, kuri strādā kopīga solidaritātes projekta ietvaros, tādējādi veicinot spēcīgākas Eiropas perspektīvas attīstību. Jaunieši visā ES varēs piedalīties dažādās solidārās aktivitātēs, atbalstot kādu nevalstisko organizāciju (NVO), pašvaldību vai privātu uzņēmumu, kas darbojas, lai risinātu sarežģītas situācijas visā Eiropas Savienībā, piemēram, atjaunot kopienas pēc dabas katastrofām, rīkoties saistībā ar sociāliem izaicinājumiem, piemēram, sociālo

²⁷ Deklarācija par pilsoniskuma un kopīgo vērtību — brīvības, iecietības un nediskriminācijas — veicināšanu ar izglītības palīdzību, ST 8965/15.

²⁸ 2015. gada sabiedriskajā apspriešanā par ES pilsonību 78 % respondentu sagaida, ka šajā kontekstā lielāka loma būs vietējām un reģionālajām pašvaldībām.

²⁹ ES Darba plāns jaunatnes jomā 2016.–2018. gadam, OV C 417, 15.12.2015., 1.–15. lpp.

³⁰ http://eacea.ec.europa.eu/llp/comenius/comenius_etwinning_en.php.

³¹ https://europa.eu/youth/volunteering_lv.

atstumtību, nabadzību, veselības un demogrāfiskajām problēmām, vai strādāt bēgļu uzņemšanas un integrēšanas jomā³².

*Programma “Tiesības, vienlīdzība un pilsonība”*³³ nodrošina finansējumu pasākumiem, kas veicina informētību un zināšanas par tiesībām, kuras izriet no ES pilsonības, un tās pamatā esošajām vērtībām. Lai veicinātu mobilo ES pilsoņu sekmīgu iekļaušanu un dalību uzņēmējā valstī, 2016. gadā tika atvēlēti līdzekļi EUR 2,5 miljonu apmērā³⁴. Šī programma nodrošina arī finansējumu vietēja līmeņa projektiem, kas veicina toleranci un novērš un apkaro rasismu un ksenofobiju, kā arī atbalsta iniciatīvas labākas starpkopienų sapratnes veidošanai, izmantojot arī starpreliģiju un starpkultūru aktivitātes. *Programma “Eiropa pilsoņiem”* ir unikāls forums ES pilsoņu iesaistīšanai³⁵. Lai maksimāli palielinātu tās ietekmi, tā tiks attīstīta arī turpmāk, stratēģiski finansējot pilsoņiem paredzētas aktivitātes, kuru mērķis ir atbalstīt Eiropas pilsonības un Savienības vērtību popularizēšanu³⁶. Programma sniedz iespējas diskutēt, pārdomāt un sadarboties, tādējādi veicinot pilsonisko iesaisti. Katru gadu programma apvieno vairāk nekā vienu miljonu ES pilsoņu dažādos vietēja līdz Eiropas līmeņa projektos, tādējādi sekmējot to, ka viņi jūtas kā ES pilsoņi.

Prioritātes 2017.–2019. gadā: ES pilsoņu tiesību un kopējo vērtību veicināšana

Komisija veiks šādus pasākumus:

1. 2017. un 2018. gadā rīkos **ES mēroga informācijas un informētības uzlabošanas kampaņu par ES pilsoņu tiesībām**, tostarp par konsulāro aizsardzību un vēlēšanu tiesībām pirms 2019. gada Eiropas vēlēšanām³⁷.
2. Rīkosies, lai stiprinātu **Eiropas Brīvprātīgo dienestu** un veicinātu brīvprātīgā darba priekšrocības un integrāciju izglītībā. Līdz 2020. gadam aicinās pirmos 100 000 Eiropas jauniešus brīvprātīgi darboties **Eiropas Solidaritātes korpusā**, kas nodrošinās iespēju attīstīt jaunas prasmes un jēgpilnu pieredzi, lietderīgi līdzdarboties sabiedrībā visā ES, kā arī gūt nenovērtējamu pieredzi un vērtīgas prasmes viņu karjeras sākumā³⁸.
3. Aizsargās ES pilsonības būtību un tai raksturīgās vērtības; 2017./2018. gadā izstrādās ziņojumu par **valstu sistēmām attiecībā uz ES pilsonības piešķiršanu investoriem**, kurā aprakstīs Komisijas rīcību šajā jomā, pašreizējos valsts tiesību aktus un praksi, kā arī sniegs dalībvalstīm atsevišķus norādījumus.

³² http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-3062_lv.htm

³³ Regula Nr. 1381/2013, ar ko izveido programmu “Tiesības, vienlīdzība un pilsonība” laikposmam no 2014. gada līdz 2020. gadam, OV L 354, 28.12.2013., 62.–72. lpp.

³⁴ Šajā summā ir iekļauts finansējums aktivitātēm, kas paredzētas, lai attīstītu un identificētu labākās prakses, kas īstenotas visā ES vietējā/reģionālajā/nacionālajā līmenī, kā arī veicinātu apmaiņu ar tām un to izplatīšanu, lai sekmētu mobilo ES pilsoņu veiksmīgu iekļaušanos un dalību uzņēmējās ES valsts pilsoniskajā un politiskajā dzīvē (piem., izmantojot iebraucējiem paredzētus vienota kontaktpunkta informācijas pakalpojumus, veicinot no citām dalībvalstīm ieceļojošo ES pilsoņu dalību vietējās vēlēšanās utt.).

³⁵ Sk. nesen publicēto Eiropas Parlamenta pētījumu “Eiropas īstenošanas novērtējums, programma “Eiropa pilsoņiem” (2014.–2020. gads)”, PE 581.418, 4. lpp.

³⁶ Atbalsts jau tiek sniegts, piemēram, pilsētu tīkliem un pilsoniskās sabiedrības projektiem, kas pilsoņiem sniedz iespēju konkrēti piedalīties ES politikas veidošanā.

³⁷ Tostarp pilsoņiem tiks atvieglota piekļuve attiecīgajai informācijai Komisijas tīmekļa vietnē par konsulāro aizsardzību un uzlabota informētība par Eiropas personas apliecību un ceļošanas dokumentu nozīmīgumu. Šie pasākumi papildinās arī citas ES finansētas aktivitātes, tostarp ar REC programmas starpniecību, kas paredzētas jauniešu sasniegšanai, izmantojot dažādus saziņas kanālus, tostarp jaunos plašsaziņas līdzekļus.

³⁸ http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-3062_lv.htm.

3. PILSONU LĪDZDALĪBAS ES DEMOKRĀTISKAJĀ DZĪVĒ VEICINĀŠANA UN UZLABOŠANA

Eiropas pilsoņa statuss nozīmē arī politisko tiesību izmantošanu. Katram pilngadīgajam ES pilsonim ir tiesības balsot Eiropas Parlamenta vēlēšanās. Mobilajiem ES pilsoņiem ir tiesības balsot viņu mītnes valstī vai izcelsmes valstī. Šīs tiesības netiek izmantotas tik pilnīgi, kā tas būtu iespējams³⁹.

ES darbības pamatā ir pārstāvības demokrātija. Tai ir nepieciešama pārredzamība un pieejama, atbildīga politiskā kultūra, ko balsta efektīva vēlēšanu sistēma un informēti, iesaistīti vēlētāji.

1.3. Uzlabot pilsoņu iesaistīšanos ES demokrātiskajā procesā

Lai uzlabotu pilsoņu iesaistīšanos ES demokrātiskajā procesā, ir nepieciešamas dalībvalstu, tostarp vietējo un reģionālo pašvaldību, ES iestāžu un pilsoniskās sabiedrības kopīgas pūles.

Ziņojumā par 2014. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanām⁴⁰ Komisija atzīmēja, ka, domājot par 2019. gada vēlēšanām, ir jāturpina pētīt iemesli, kāpēc dažās dalībvalstīs ir nemainīgi zema Eiropas Parlamenta vēlēšanu aktivitāte, un jāmeklē iespējas, kā šo problēmu varētu atrisināt. Ir lielāka iespējamība, ka pilsoņi iesaistīsies, ja viņi zina, par kādu politiku, programmām un politisko partiju viņi balso. Tomēr līdzdalība nav tikai balsošana — tā ir arī aktīva dalība politiskajās debatēs un politiskajās partijās, kā arī kandidēšana vēlēšanās. Tā ir kontaktēšanās ar ES iestādēm un atbildības pieprasīšana.

Pilsoņu dialogi un pilsoņu līdzdalība Eiropas partiju kampaņu pasākumos un tiešsaistes diskusijās pirms 2014. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanām apliecināja, ka ir pieprasījums pēc lielākas mijiedarbības ar ES, valsts un vietējiem politiķiem⁴¹. Vairums eiropiešu arī domā, ka Eiropas vēlēšanu apmeklētība būtu augstāka, ja vēlētāji būtu labāk informēti par ES ietekmi uz viņu ikdienas dzīvi un par Eiropas Parlamenta vēlēšanām⁴². Komisija pastiprinās pilsoņu dialogus un veiks papildu pasākumus, lai izskaidrotu savu politiku pilsoņiem, kā to savā 2016. gada runā par stāvokli Savienībā uzsvēra Komisijas priekšsēdētājs Žans Klods Junkers.

Vēlēšanu aktivitātes veicināšana Eiropas vēlēšanās ir kopēja atbildība. Dalībvalstīm ir jāveicina dalība demokrātiskajā dzīvē, labāk informējot pilsoņus par viņu tiesībām balsot vietējās un Eiropas vēlēšanās⁴³ un likvidējot šķēršļus viņu dalībai tajās⁴⁴. Turklāt ES pilsoņi — jo īpaši tie, kuri balso valstīs, kas nav to pilsonības valsts, — atzinīgi vērtētu praksi, kas viņiem atvieglotu balsošanu šajās vēlēšanās kā ārvalstniekiem (t. i., individuālas vēstules,

³⁹ 2015. gada EB par vēlēšanu tiesībām.

⁴⁰ COM(2015) 206 *final*.

⁴¹ Proti, 87 % no šo dialogu dalībniekiem norādīja, ka balsos Eiropas Parlamenta vēlēšanās (Komisijas ziņojums “Pilsoņu dialogi kā ieguldījums Eiropas publiskās telpas veidošanā”, COM(2014) 173 *final*).

⁴² 2015. gada EB par vēlēšanu tiesībām.

⁴³ Saskaņā ar 2015. gada EB par ES pilsonību vairākums respondentu pareizi identificēja savas vēlēšanu tiesības Eiropas līmenī (67 %) un vietējā līmenī (54 %). Lai gan šie rādītāji ir augstāki nekā 2007. gadā, informētības līmenis par šīm tiesībām kopš 2012. gada ir nedaudz samazinājies.

⁴⁴ Nepietiekami pārstāvētām un/vai neaizsargātām grupām, piemēram, invalīdiem. Sk. arī ES Pamattiesību aģentūras 2010. gada oktobrī publicēto pētījumu par personu, kurām ir garīgās veselības problēmas, un personu ar intelektuālu atpalicību politiskās līdzdalības tiesībām.

tiešsaistes reģistrēšanos vēlēšanu sarakstā, elektronisku balsošanu)⁴⁵. No šādas prakses labumu gūs visi ES pilsoņi.

Gatavojoties 2019. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanām, Komisija 2018. gadā organizēs augsta līmeņa pasākumu par demokrātisko līdzdalību, kurā īpaša uzmanība tiks veltīta tādas paraugprakses veicināšanai, kas palielina jauniešu, kā arī neaizsargāto un nepietiekami pārstāvēto grupu līdzdalību.

1.4. Pārredzamības uzlabošana — ceļā uz demokrātiskāku Savienību

Balstoties uz Lisabonas līgumu, Komisija rīkojās, lai uzlabotu 2014. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanu pārredzamību un demokrātiskumu, tostarp veicinot “vadošo kandidātu” (*Spitzenkandidaten*) sistēmu⁴⁶.

Eiropas Parlamenta 2014. gada vēlēšanas būtiski atšķīrās no iepriekšējām, jo tajās izpaudās skaidra saikne starp vēlēšanu rezultātiem un Eiropas Komisijas priekšsēdētāja izvēli.

Eiropas Parlaments 2015. gada novembrī prezentēja likumdošanas iniciatīvu par Eiropas Parlamenta vēlēšanām⁴⁷, kuras mērķis ir vēl vairāk veicināt Eiropas Parlamenta vēlēšanu demokrātisko un starpvalstu dimensiju un ES lēmumu pieņemšanas procesa demokrātisko leģitimitāti, piemēram, ES vēlēšanu tiesībās ieviest vadošo kandidātu principu un veicināt Eiropas politisko partiju pamanāmību⁴⁸. Vēlēšanu likuma reforma nozīmē, ka Savienībai ir iespēja kļūt vēl demokrātiskākai.

Tāpat palielināsies Komisijas demokrātiskās atbildības pieprasīšanas joma, jo tiks izslēgts noteikums, kas paredz, ka komisāriem pirms kandidēšanas Eiropas Parlamenta vēlēšanās ir jādemisionē. Komisija 2016. gada 23. novembrī iesniedza priekšlikumu Eiropas Parlamentam attiecīgi atjaunināt 2010. gada Pamatlīgumu par Eiropas Parlamenta un Eiropas Komisijas attiecībām⁴⁹. Atklāts dialogs ar visām ieinteresētajām personām un izpratnes veidošana pirms Eiropas Parlamenta vēlēšanām papildinās 2014. gadā ieviestos vēlēšanu jaunievedumus.

Visbeidzot, kā arī atbildot uz Eiropas Parlamenta lūgumu izmeklēt elektroniskās balsošanas izmantošanas iespējas⁵⁰, Komisija izvērtēs, kā digitālās sabiedrības rīku izmantošana var veicināt demokrātisku diskusiju un uzlabot vēlēšanu procesu un demokrātisko līdzdalību, tostarp no mobilo ES pilsoņu, jauniešu un nepietiekami pārstāvēto grupu viedokļa⁵¹.

1.5. Pārrobežu piekļuve politiskajai informācijai

Respondenti, kuri atbildēja 2015. gada sabiedriskajā apspriešanās par ES pilsonību, uzskatīja, ka problēma rodas tādēļ, ka nav iespējams piekļūt pārrobežu politiskajām ziņām, jo īpaši plašsaziņas līdzekļu platformām citās ES valstīs, un netiek pievērsta uzmanība pārrobežu politiskajām problēmām. Tas ārzemēs dzīvojošajiem ES pilsoņiem apgrūtina sekošanu viņu

⁴⁵ 2015. gada EB par vēlēšanu tiesībām: 2015. gada sabiedriskajā apspriešanās par ES pilsonību 21 % respondentu norādīja, ka ir saskārušies ar grūtībām izmantot savas vēlēšanu tiesības, dzīvojot citā ES valstī.

⁴⁶ Komisijas ieteikums 2013/142/ES par Eiropas Parlamenta vēlēšanu demokrātiskas un efektīvas norises veicināšanu (OV L 79, 21.3.2013., 29.–32. lpp.) un ziņojums “Ceļā uz demokrātiskākām Eiropas Parlamenta vēlēšanām” (COM(2014) 196 *final*).

⁴⁷ Eiropas Parlamenta 2015. gada 11. novembra rezolūcija par Eiropas Savienības vēlēšanu likuma reformu (P8_TA(2015)0395 – 2015/2035(INL)).

⁴⁸ Šo priekšlikumu patlaban apspriež Padome.

⁴⁹ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-3929_lv.htm.

⁵⁰ Pirmais Komisijas starpposma ziņojums par pilotprojektu un sagatavošanās darbību īstenošanu (2016. gads).

⁵¹ Sk.: <http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/rec/topics/rec-rppi-evot-ag-2016.html>.

piederības valsts ziņām, savukārt citiem apgrūtina vispusīgākas informācijas iegūšanu par ziņām un politiskajām debatēm.

Lai nodrošinātu veselīgu demokrātiju, ir svarīgi, lai būtu brīvi plašsaziņas līdzekļi un piekļuve viedokļu daudzveidībai sabiedrībā un plašsaziņas līdzekļos. Otrajā ikgadējā kolokvijā par pamattiesībām, kurā galvenā uzmanība tika pievērsta plašsaziņas līdzekļu plurālismam un demokrātijai, Komisija sapulcināja svarīgākās ieinteresētās personas, lai apspriestos, kā veicināt politiskās diskusijas par jautājumiem, kas ir svarīgi demokrātiskām sabiedrībām, izmantojot plurālistisku plašsaziņas līdzekļu vidi. Iegūtos rezultātus Komisija izmantos, lemjot par turpmāko rīcību šajā jomā⁵².

Galvenais avots, no kura politisko informāciju šodien iegūst vairums pilsoņu, jo īpaši jaunākās paaudzes, ir internets⁵³. Eiropieši arī aizvien biežāk izmanto tiešsaistes satura pakalpojumus, pārvietojoties starp valstīm. Pildot savu Digitālā vienotā tirgus stratēģiju⁵⁴, Komisija iesniedza priekšlikumu regulai, kas ļautu pilsoņiem ceļot ES iekšienē kopā ar digitālo saturu, ko viņi ir iegādājušies vai abonējuši savā mītnes valstī⁵⁵.

1.6. Mobilo ES pilsoņu dalības politiskajā dzīvē veicināšana

Lai gan ES pilsoņiem ir tiesības kandidēt vietējās vēlēšanās citā dalībvalstī, kurā viņi dzīvo, ar tādiem pašiem nosacījumiem kā šīs valsts pilsoņiem, dažās ES valstīs noteiktus amatus pašvaldību izpildvaras struktūrās var ieņemt tikai šo valstu pilsoņi. Pilsoņu viedoklis par to, vai šāda kārtība ir atbilstīga, dalās aptuveni vienādās daļās, un Komisija turpinās šo jautājumu izvērtēt savā nākamajā ziņojumā par vietējām vēlēšanām⁵⁶.

Pilsoņi, pārceļoties uz citu ES valsti, neiegūst tiesības balsot valsts vai prezidenta vēlēšanās⁵⁷. Turklāt dažu ES valstu pilsoņi pašlaik var zaudēt tiesības balsot savas piederības valsts vēlēšanās (balsstiesību atņemšana) tādēļ, ka viņi zināmu laiku ir dzīvojuši citā ES valstī⁵⁸. Pilsoņiem nebūtu jānonāk nelabvēlīgā situācijā tādēļ, ka viņi izmanto savas tiesības brīvi pārvietoties. Komisija 2014. gadā⁵⁹ aicināja attiecīgās dalībvalstis ļaut to pilsoņiem, kuri izmanto tiesības brīvi pārvietoties, saglabāt savas tiesības balsot valsts vēlēšanās, ja viņi apliecina turpmāku interesi par viņu pilsonības valsts politisko dzīvi. Komisija turpinās sekot notikumu attīstībai attiecīgajās dalībvalstīs un apsvērs attiecīgu rīcību, lai tās mudinātu rast sabalansētus risinājumus. Komisija arī izvērtēs iespējas ES pilsoņiem no ārvalstīm, kuri ir izmantojuši savas tiesības uz brīvu pārvietošanos, balsot viņu dzīvesvietas valsts vēlēšanās.

Prioritātes 2017.–2019. gadā: pilsoņu līdzdalības ES demokrātiskajā dzīvē veicināšana un uzlabošana

Komisija veiks šādus pasākumus:

⁵² 2016. gada ikgadējais kolokvijs par pamattiesībām.

⁵³ 2015. gada sabiedriskā apspriešana par ES pilsonību.

⁵⁴ COM(2015) 192 *final*.

⁵⁵ COM(2015) 627 *final*.

⁵⁶ Vairāk nekā astoņi no katriem 10 respondentiem 2015. gada sabiedriskajā apspriešanā par ES pilsonību uzskatīja, ka ES pilsoņiem no citām ES valstīm būtu jāļauj kļūt par pašvaldības izpildvaras locekļiem, savukārt 2015. gada EB par vēlēšanu tiesībām respondentu domas šajā jautājumā dalījās.

⁵⁷ Proti, 64 % respondentu 2015. gada EB par ES pilsonību uzskatīja, ka tas, ka pilsoņiem ir jāiegūst tiesības balsot valsts vēlēšanās, ir pamatoti.

⁵⁸ Proti, 67 % respondentu 2015. gada EB par ES pilsonību uzskatīja, ka tas, ka pilsoņi zaudē savas tiesības balsot valsts vēlēšanās savā izcelsmes valstī, nav pamatoti.

⁵⁹ Ieteikums saistībā ar sekām, kas izriet no balsstiesību atņemšanas tiem Savienības pilsoņiem, kuri izmanto savas tiesības brīvi pārvietoties (2014/53/ES, OV L 32, 1.2.2014., 34. un 35. lpp.).

1. Pastiprinās **pilsoņu dialogus** un veicinās publiskas diskusijas, lai uzlabotu sabiedrības izpratni par ES ietekmi uz pilsoņu ikdienas dzīvi un veicinātu domu apmaiņu ar pilsoņiem.
2. 2017. gadā ziņos par **ES vietējo vēlēšanu tiesību** īstenošanu, lai nodrošinātu, ka ES pilsoņi var efektīvi izmantot savas vēlēšanu tiesības vietējā līmenī.
3. 2018. gadā **popularizēs paraugpraksi**, kas **pilsoņiem palīdz balsot un kandidēt ES vēlēšanās**, tostarp attiecībā uz balsstiesību saglabāšanu pēc pārcelšanās uz citu dalībvalsti un pārrobežu piekļuvi politiskajām ziņām, lai veicinātu vēlēšanu aktivitāti un plašu demokrātisku līdzdalību 2019. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanu kontekstā⁶⁰.

4. ES PILSOŅU IKDIENAS DZĪVES VIENKĀRŠOŠANA

Kopš pirmās reizes gandrīz pirms 60 gadiem, kad brīva pārvietošanās tika iekļauta Līgumos, dzīvot, strādāt, mācīties un ceļot ārvalstīs Eiropā ir kļuvis daudz vieglāk⁶¹. Vairāk nekā 15 miljoni eiropiešu dzīvo citā ES valstī⁶². Brīva pārvietošanās sniedz ES pilsoņiem iespējas ceļot, mācīties, veikt uzņēmējdarbību, strādāt un dzīvot citās ES valstīs. Apsekojumu rezultāti liecina, ka ES pilsoņi, jo īpaši jaunieši, uzskata, ka brīva pārvietošanās ir vispozitīvākais ES sasniegums⁶³. Viņi uzskata, ka tas dod labumu gan viņiem personiski, gan viņu valsts ekonomikai⁶⁴.

Tomēr eiropieši joprojām var saskarties ar grūtībām, pārceloties uz dzīvi vai dzīvojot citā ES valstī⁶⁵. Dažas grūtības ir juridiska rakstura, citas — procesuālas, vēl citas — tehnoloģiskas, taču bieži vien būtu jāveic vien salīdzinoši nelielas izmaiņas, lai panāktu ievērojamu atšķirību.

1.7. Birokrātijas mazināšana un pilsoņu informēšana

Respondenti, kuri atbildēja 2015. gada sabiedriskajā apspriešanā par ES pilsonību, norādīja, ka grūtības, ar kurām viņi ir saskārušies, galvenokārt bija saistītas ar ilgstošām vai neskaidrām administratīvajām procedūrām, pietiekamas informācijas trūkumu un grūtībām piekļūt privātiem pakalpojumiem. Viņi informēja arī par grūtībām publisko iestāžu savstarpējā saziņā

⁶⁰ Minētā paraugprakse arī pievērsīsies e-demokrātijas rīkiem, jautājumiem par attālinātās balsošanas kārtību (piem., e-balsošanu) un pārrobežu piekļuvi politiskajai informācijai ar mērķi celt vēlēšanu zemo aktivitāti.

⁶¹ Ikdienas dzīves “eiropeizācija” izpaužas lielākā mērā un lielākam skaitam Eiropas pilsoņu, nekā parasti tiek uzskatīts. Piemēram, vairāk nekā 50 % ES pilsoņu “regulāri telefoniski, ar internetu, pasta vai e-pasta starpniecību sazinās ar ģimeni un/vai draugiem ārzemēs”, “pēdējos divos gados ir apmeklējuši vismaz vienu ES dalībvalsti”, “skatās TV svešvalodā” vai domā, ka “labi pazīst vēl vismaz vienu ES valsti” (informācijas avots: ES finansēts pētniecības projekts *EUCROSS*).

⁶² http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics.

⁶³ 2016. gada rudens standarta EB par ES pilsonību. “Cilvēku, preču un pakalpojumu brīvu kustību ES” par vispozitīvāko ES sasniegumu atzinuši visvairāk — 56 % respondentu, nākamajā vietā atstājot “mieru starp ES dalībvalstīm”. 81 % Eiropas iedzīvotāju atbalsta “ES iedzīvotāju brīvu pārvietošanos ar tiesībām apmesties, strādāt, mācīties un veikt uzņēmējdarbību jebkurā vietā ES”. Lielākā daļa respondentu atbalsta brīvu pārvietošanos visās valstīs.

⁶⁴ 2015. gada EB par ES pilsonību: 71 % respondentu piekrīt apgalvojumam, ka brīva personu pārvietošanās ES kopumā pozitīvi ietekmē viņu valsts ekonomiku. Arī 2015. gada sabiedriskajā apspriešanā par ES pilsonību lielākā daļa respondentu uzskatīja, ka pārcelties uz citu ES valsti nozīmē bagātināt tās kultūru daudzveidību, veicināt savstarpējo sapratni un piedāvāt tai īpašas zināšanas un prasmes.

⁶⁵ To apliecina, piemēram, sūdzības, kas saņemtas tīklā *SOLVIT* un portālā “Tava Eiropa”.

un saziņā ar veselības aprūpes sistēmu⁶⁶. Ir vairāk jāstrādā pie tā, lai ES pilsoņu tiesības brīvi pārvietoties varētu īstenot vienkāršāk.

1.7.1. ES pilsoņu, kuri pārceļas, informēšana un palīdzības sniegšana viņiem

Pirms izlemt pārcelties uz citu ES valsti (vai atgriezties savā valstī pēc dzīvošanas citur ES) lielākā daļa eiropiešu izmanto internetu, lai atrastu informāciju un palīdzību, kas viņiem ir nepieciešama, lai viņi varētu, piemēram, strādāt, mācīties, dzīvot vai pensionēties citā dalībvalstī⁶⁷. Praksē tiešsaistē pieejamā informācija bieži ir grūti atrodamā, nepilnīga, grūti saprotama, neprecīza, neaktuāla vai nav pieejama, kā arī ne vienmēr atbilst lietotāju vajadzībām. Vairums eiropiešu norāda, ka pārcelties uz citu ES valsti un tajā dzīvot būtu vieglāk, ja iestādes sniegtu individuāli pielāgotu informāciju un konsultācijas, izmantojot vienas pieturas tīmekļa portālus, un ja administratīvās formalitātes būtu iespējams nokārtot tiešsaistē. Jaunā *EURES* regula (ES) 2016/589 jau tagad ir atvieglājusi darba meklētāju un darba devēju savstarpējos pārrobežu kontaktus⁶⁸. Formalitātes atvieglotu arī labāka sadarbība starp valstu iestādēm⁶⁹.

Digitālā vienotā tirgus stratēģijā Komisija apņēmas izveidot iedzīvotājiem un uzņēmumiem paredzētu lietotājiem draudzīgu informācijas sistēmu, paplašinot un integrējot esošos Eiropas un valstu portālus⁷⁰. Vienotā tirgus stratēģijā arī tika atbalstīta “vienotā digitālā vārteja”, kuras mērķis ir tiešsaistē piedāvāt “*visu, kas vajadzīgs uzņēmējiem un pilsoņiem*”, lai veiktu pārrobežu uzņēmējdarbību un/vai ceļotu, iepirktos, strādātu, mācītos vai dzīvotu citā valstī ES vienotajā tirgū. Vārteja balstītos uz esošajiem portāliem, kontaktpunktiem⁷¹, kā arī palīdzības un problēmu risināšanas tīkliem ar mērķi tos paplašināt, uzlabot un labāk savstarpēji savienot, lai ļautu pilsoņiem un uzņēmumiem tiešsaistē piekļūt kvalitatīvai, visaptverošai informācijai, efektīviem palīdzības un problēmu risināšanas pakalpojumiem, kā arī efektīvām procedūrām.

Savstarpēji savienots digitālais vienotais tirgus ietver sevī arī vienotu, lietotājiem draudzīgu un lietotājiem orientētu e-pārvaldes pakalpojumu tālāku attīstību un veidošanu, lai tos izmantotu pilsoņi, kuri vēlas mācīties, strādāt, dzīvot un pensionēties vai izveidot un vadīt uzņēmumu jebkur ES. Komisija arī izvērtē iespēju īstenot “vienreizējas sniegšanas” principu, lai pilsoņiem un uzņēmumiem nebūtu vairākas reizes jāiesniedz valsts pārvaldei viena un tā pati informācija⁷². Šādi pilsoņiem tiktu vēl vairāk samazināts administratīvais slogs⁷³.

⁶⁶ Lielākā daļa problēmu, ar ko 2014. gadā saskārās pilsoņi, kuri izmantoja tīklu *SOLVIT*, bija ar sociālo nodrošinājumu saistītas problēmas, kam sekoja problēmas saistībā ar brīvu pārvietošanos. Sk.: http://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/performance_by_governance_tool/solvit/index_en.htm.

⁶⁷ Proti, 73 % respondentu 2015. gada sabiedriskajā apspriešanā par ES pilsonību norādīja, ka galvenais informācijas avots, ar ko viņi ir iepazinušies pirms pārcelšanās uz citu ES valsti, bija šis valsts iestāžu, tostarp reģionālo un vietējo iestāžu, tīmekļa vietnes.

⁶⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 13. aprīļa Regula (ES) 2016/589 par Eiropas Nodarbinātības dienestu tīklu (*EURES*), darba ņēmēju piekļuvi mobilitātes pakalpojumiem un turpmāku darba tirgu integrāciju, OV L 107, 22.4.2016., 1.–28. lpp.

⁶⁹ 2015. gada sabiedriskā apspriešana par ES pilsonību un 2016. gada sabiedriskā apspriešana par vienoto digitālo vārteju.

⁷⁰ COM(2015) 0192 *final*.

⁷¹ Piemēram, portāls “Tava Eiropa”, vienotie kontaktpunkti, ražojumu informācijas punkti un būvizstrādājumu informācijas punkti.

⁷² ES e-pārvaldes rīcības plānā 2016.–2020. gadam ir iekļautas darbības, ar ko tiek eksperimentāli īstenots vienreizējas sniegšanas princips (COM(2016) 0179 *final*). Sk. arī Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 23. jūlija Regulu (ES) Nr. 910/2014 par elektronisko identifikāciju un uzticamības pakalpojumiem elektronisko darījumu veikšanai iekšējā tirgū (OV L 257, 28.8.2014., 73.–114. lpp.).

⁷³ Tikai 48 % gadījumu valsts pārvalde atkārtoti izmanto tās rīcībā esošo informāciju par pilsoņiem vai uzņēmumiem, nelūdzot to iesniegt atkārtoti.

1.7.2. Birokrātijas mazināšana attiecībā uz pilsoņu publiskajiem dokumentiem

Lai stātos laulībā vai iegūtu darbu citā ES valstī, pilsoņiem bieži vien ir jākārt dārgas un ilgstošas formalitātes. Lai risinātu šo problēmu, 2016. gada jūlijā ES pieņēma regulu⁷⁴ nolūkā mazināt šādu birokrātiju un atvieglot pilsoņiem pārcelšanos uz citu ES valsti. Kad ES valstis būs ieviesušas visus nepieciešamos pasākumus⁷⁵, pilsoņi vienā dalībvalstī varēs iesniegt publiskus dokumentus (piem., dzimšanas, laulības vai miršanas apliecības), kas izdoti citā dalībvalstī, nesaņemot iepriekšēju apstiprinājumu (“*Apostille*”), lai pierādītu savu dokumentu autentiskumu. Turklāt, izmantojot daudzvalodu standarta veidlapas, kuru izstrādi Komisija sadarbībā ar dalībvalstīm pabeigs 2017. gadā, pilsoņiem ne vienmēr būs jāiesniedz savu publisko dokumentu tulkojumi.

1.7.3. Birokrātijas mazināšana ģimenes tiesībās

Pieaugot starptautisku ģimeņu skaitam ES⁷⁶, vienlaikus pieaug arī risks, ka radīsies pārrobežu strīdi ģimenes lietās. Grūtības, kas rodas laulības šķiršanas, laulāto atšķiršanas vai nāves gadījuma dēļ, vēl vairāk var palielināt bieži vien sarežģītie ģimenes tiesību problēmjautājumi, kas rodas attiecībā uz īpašumu vai vecāku atbildību. Minēto problēmu risināšana pārrobežu situācijā var būt vēl sarežģītāka, tādējādi sevišķi apgrūtinot ES pilsoņu dzīvi. Ir veikti svarīgi pasākumi, lai apkarotu birokrātiju un ieviestu juridisku skaidrību attiecībā uz starptautiskām ģimenēm, kas piedzīvo grūtības, un ir pieņemti jauni priekšlikumi par bērnu aizsardzību pārrobežu ģimenes strīdos.

Noteikumi par starptautisku mantošanu⁷⁷ palīdz starptautiskām ģimenēm noteikt, kurai tiesai mantojuma lieta būs piekritīga un kādas tiesību normas tajā tiks piemērotas, piemēram, ja mirusī persona dzīvojusi ES valstī, kas nav tās izcelsmes valsts, vai ja tās mantinieki vai īpašums atradies dažādās ES valstīs. Pilsoņi gūs labumu no “Eiropas mantojuma apliecības”, kas ļaus mantiniekiem, legatāriem, testamenta izpildītājiem un mantojuma masas pārvaldniekiem pierādīt savu statusu un īstenot savas tiesības un pilnvaras visā ES. Lai novērstu atlikušās nepilnības, ar ko saskaras starptautiski pāri, kuriem šķiršanās vai partnera nāves gadījumā nākas nokļūt juridiski neskaidrā situācijā, divas 2016. gada jūnijā pieņemtas regulas⁷⁸ palīdzēs starptautiskiem pāriem — kā precētiem, tā reģistrētās partnerattiecībās esošiem — pārvaldīt savu īpašumu un sadalīt to šķiršanās vai partnera nāves gadījumā⁷⁹.

Lai uzlabotu tādiem vecāku atbildības jautājumiem kā aizgādība, saskarsmes tiesības un vecāku veikta bērna nolaupīšana veltīto esošo noteikumu darbību, Komisija 2016. gada jūnijā ierosināja jaunus, vienkāršotus noteikumus, kas tieši palīdzēs daudzām ģimenēm un

⁷⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 6. jūlija Regula (ES) 2016/1191 par iedzīvotāju brīvas pārvietošanās veicināšanu, vienkāršojot dažu publisko dokumentu uzrādīšanas prasības Eiropas Savienībā (OV L 200, 26.7.2016., 1.–136. lpp.).

⁷⁵ Pēc Regulas stāšanās spēkā (2016. gada 15. augustā) dalībvalstīm šim nolūkam ir doti divarpus gadi.

⁷⁶ Tiek lēsts, ka ir 16 miljoni starptautisku ģimeņu, un to skaits turpina pieaugt.

⁷⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 4. jūlija Regula (ES) Nr. 650/2012 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi (OV L 201, 27.7.2012., 107.–134. lpp.).

⁷⁸ Padomes 2016. gada 24. jūnija Regula (ES) 2016/1103, ar ko īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem un nolēmumu atzīšanu un izpildi laulāto mantisko attiecību jomā (OV L 183, 8.7.2016., 1.–29. lpp.) un Padomes 2016. gada 24. jūnija Regula (ES) 2016/1104, ar ko īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem un nolēmumu atzīšanu un izpildi reģistrētu partnerattiecību mantisko seku jomā (OV L 183, 8.7.2016., 30.–56. lpp.).

⁷⁹ Regulas nosaka, ka dalībvalstīm 30 mēnešos ir jāievieš visi nepieciešamie pasākumi, lai starptautiski pāri varētu izmantot minēto regulu sniegtās iespējas.

bērniem⁸⁰. Šie jaunie noteikumi pēc to pieņemšanas paātrinās procesu un mazinās grūtības un nenoteiktību, ņemot vērā bērna interešu prioritāti. Šīs pieejas kontekstā Komisija arī turpinās atbalstīt trešo valstu pievienošanos 1980. gada Hāgas konvencijai par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem, lai aizsargātu bērnu no vecāka veiktas nolaupīšanas kaitīgajām sekām.

1.8. Nosacījumu atvieglošana pilsoņiem saistībā ar ceļošanu, dzīvošanu un strādāšanu visā ES

Lielākā daļa eiropiešu, kuri pārceļas uz citu ES valsti, to dara tādēļ, ka vēlas tur mācīties vai strādāt⁸¹. Arvien vairāk Eiropas jauniešu vēlas pilnveidot savas prasmes un kompetences, mācoties, izglītojoties vai strādājot brīvprātīgo darbu citā ES valstī vai nu studiju laikā, vai savas profesionālās karjeras sākumā. Eiropieši pārsvarā uzskata, ka pārrobežu apmācības, izglītība un brīvprātīgā darba pieredze var uzlabot viņu potenciālu un karjeras iespējas⁸².

1.8.1. Lielākas iespējas studentiem, praktizantiem, skolotājiem un citiem strādājošajiem

Ar dalībvalstīm 2016. gadā paveiktais darbs, lai īstenotu Jauno prasmju programmu Eiropai, veicinās prasmju attīstību un savietošānu, kā arī ļaus labāk atzīt iegūto kvalifikāciju, un tas palīdzēs novērst šķēršļus, ar kuriem ES saskaras strādājošie, studenti un praktizanti. Sabiedriskajās apspriešanās ir iegūtas ziņas, ka eiropieši uzskata, ka platforma, kurā būtu pieejami pārrobežu mācekļības un stažēšanās vietu sludinājumi vai piedāvājumi, vēl vairāk palīdzētu jauniešiem, kuri meklē iespējas ārpus sava darba (vai papildus tam). Skolotāju mobilitāte pāri robežām var palīdzēt kā praktizantiem, tā viņu skolotājiem, kuri varētu dalīties paraugpraksē ar saviem kolēģiem. Cits veids, kā dot labumu praktizantiem, ir nodrošināt viņiem iespēju piedalīties semināros, uz kuriem ir ielūgti citu valstu uzņēmumu pārstāvji⁸³.

“*School Education Gateway*” ir tiešsaistes platforma, kuras mērķis ir pāri robežām savstarpēji savienot skolotājus un citus izglītības jomas darbiniekus, piedāvāt tiem iespējas dalīties informācijā par dažādām politikām un praksēm un uzzināt par tām, kā arī attīstīties kā profesionālai kopienai. “*Teacher Academy*” palīdz pedagogiem, piedāvājot viņiem pielāgotus tiešsaistes kursus, kas rada svarīgu kontekstu pedagoģisko pieeju attīstīšanai visā Eiropā. Portāls “*Open Education Europe*” to papildina, saturā un diskusijās pievēršoties digitālo tehnoloģiju potenciālam un mācīšanās un mācīšanas uzlabošanas materiāliem. Tā mērķis ir piedāvāt vietu, kur diskutēt, mācīties, dalīties ar informāciju, uzdot jautājumus un gūt iedvesmu.

Vēl viena joma, kurā modernizēti noteikumi radīs jaunas iespējas ES pilsoņiem, ir profesionālā kvalifikācija⁸⁴. Vismaz 21 % no ES darbaspēka (50 miljoni cilvēku) darbojas reglamentētā profesijā⁸⁵. 2014. gadā vairāk nekā 20 000 personām, kam ir kādā ES dalībvalstī iegūta profesionālā kvalifikācija, viņu profesionālā kvalifikācija tika atzīta citā ES valstī.

⁸⁰ COM(2016) 411 *final*.

⁸¹ Saskaņā ar 2015. gada sabiedrisko apspriešanu par ES pilsonību lielākā daļa respondentu uz citu ES valsti bija devušies ar darbu saistītu iemeslu dēļ (66 %). Līdzīgs skaits respondentu (64 %) bija pārcēlušies uz citu ES valsti, lai mācītos vai strādātu brīvprātīgo darbu.

⁸² 2015. gada sabiedriskā apspriešana par ES pilsonību.

⁸³ Turpat.

⁸⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 20. novembra Direktīva 2013/55/ES, ar ko groza Direktīvu 2005/36/EK par profesionālo kvalifikāciju atzīšanu un Regulu (ES) Nr. 1024/2012 par administratīvo sadarbību, izmantojot Iekšējā tirgus informāciju sistēmu (OV L 354, 28.12.2013., 132.–170. lpp.).

⁸⁵ http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/themes/2015/regulated_professions_20151126.pdf.

Turklāt piecu profesiju pārstāvji⁸⁶ kopš 2016. gada janvāra var brīvāk darboties savā profesijā citās ES valstīs, pateicoties pirmajai ES mēroga elektroniskajai profesionālo kvalifikāciju atzīšanas procedūrai (Eiropas profesionālajai kartei). Šī karte atvieglo profesionālās kvalifikācijas atzīšanas procedūras citās ES valstīs.

1.8.2. *Nosacījumu saistībā ar dzīvošanu un ceļošanu ES turpmāka atvieglošana*

Ja pilsoņi, kuri ir strādājuši vairākās ES valstīs, dodas pensijā un vēlas zināt savas pensiju tiesības vai ja darbinieki saņem atalgojumu un pabalstus citās ES valstīs, var būt jāiesaista dažādas valsts iestādes tajā pašā valstī un citās valstīs, tādēļ ir vajadzīga savstarpēja koordinēšana, lai noteiktu, kuri noteikumi piemērojami attiecīgajai personai. Lai veicinātu koordinēšanu un novērstu krāpniecību, Komisija jau sadarbojas ar dalībvalstīm, lai nodrošinātu pilnīgu elektronisku informācijas apmaiņu starp dažādu valstu **sociālā nodrošinājuma** iestādēm⁸⁷.

Nenovērtējama loma visu pilsoņu dzīvē ir banku kontiem, jo tie ļauj pilsoņiem saņemt savas algas, pensijas un pabalstus, kā arī nomaksāt rēķinus. Tomēr daži pilsoņi, piemēram, studenti vai īslaicīgi darbinieki, saskaras ar problēmām, atverot bankas kontu citā ES valstī. Kopš 2016. gada 18. septembra visiem ES pilsoņiem ir tiesības atvērt **pamata bankas kontu**⁸⁸ arī tad, ja viņi nedzīvo ES valstī, kurā atrodas banka, kā arī neatkarīgi no viņu finansiālā stāvokļa⁸⁹. Neraugoties uz ievērojamo progresu, kas panākts pēdējos gados, ir jāpieliek papildu pūles, pirms tādus finanšu pakalpojumus kā apdrošināšana, hipotekārie aizdevumi un kredīti, kuriem arī ir būtiska loma ES pilsoņu ikdienas dzīvē, varēs bez grūtībām pirkt un pārdot pāri ES robežām⁹⁰. Tiks ierosināts rīcības plāns par finanšu pakalpojumiem privātpersonām, vidējiem un mazajiem uzņēmumiem, lai ļautu pilsoņiem izmantot labākus produktus un iegūt plašākas izvēles iespējas neatkarīgi no viņu vecuma, prasmēm un dzīvesvietas valsts.

ES tiesības palīdz pilsoņiem saņemt medicīnisko aprūpi citās ES valstīs un saņemt par to atlīdzinājumu. No pacientu viedokļa ES tiesības nozīmē lielākas izvēles iespējas veselības aprūpes jomā, plašāku informāciju un recepšu atvieglotu atzīšanu citās valstīs. Pilsoņu informētības līmenis par savām tiesībām izvēlēties **veselības aprūpi** citā ES valstī joprojām ir zems.⁹¹ Mazāk nekā divi no katriem desmit pilsoņiem uzskata, ka ir informēti par savām tiesībām šajā jomā⁹², tādēļ Komisija cieši sadarbojas ar dalībvalstīm un to valsts kontaktpunktiem, lai uzlabotu pilsoņu informētību par tiesībām uz pārrobežu veselības aprūpi.

Eiropieši 2014. gadā 214 miljonus reižu šķērsoja robežas, dodoties uz citām ES valstīm. Daudzi ES pilsoņi darba nolūkos **ceļo** vai dodas uz darbu citās ES valstīs. ES mēroga multimodāla maršruta informācija palīdzētu ES pilsoņiem plānot šādus braucienus un

⁸⁶ Vispārējās aprūpes medmāsas, fizioterapeiti, farmaceiti, nekustamā īpašuma aģenti un kalnu gidi.

⁸⁷ Sociālā nodrošinājuma informācijas elektroniskās apmaiņas projekta ietvaros attiecībā uz IT sistēmas izstrādi, kas ļaus veikt šādu apmaiņu.

⁸⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 23. jūlija Direktīva 2014/92/ES par maksājumu kontu tarifu salīdzināmību, maksājumu kontu maiņu un piekļuvi maksājumu kontiem ar pamatfunkcijām (OV L 214, 28.8.2014., 214.–246. lpp.).

⁸⁹ Arī personas ar invaliditāti var saskarties ar grūtībām saistībā ar piekļuvi banku pakalpojumiem. Komisijas 2015. gadā iesniegtā priekšlikuma par Eiropas Pieejamības aktu mērķis ir uzlabot produktu un pakalpojumu pieejamību, harmonizējot ES noteiktās prasības (COM(2015) 615 *final*).

⁹⁰ Zaļā grāmata par finanšu pakalpojumiem (COM(2015) 630 *final*).

⁹¹ COM(2015) 421 *final*.

⁹² Un tikai katrs desmitais pilsonis ir informēts par to, ka ir izveidoti valsts kontaktpunkti, lai sniegtu informāciju pacientiem par viņu tiesībām, kā arī par kvalitātes un drošības jautājumiem.

ceļojumus. Pašlaik multimodālie ceļojumi pa Eiropu ir sarežģīti un laikietilpīgi, jo īpaši salīdzinājumā ar pārvietošanos ar automobili. Plānojot braucienus no to sākuma līdz galamērķim, ir jāizmanto daudzu ceļošanas informācijas pakalpojumu kopums, un ceļotāji ne vienmēr spēj efektīvi tikt galā ar traucējumiem, ja tādi rodas. Ideālā gadījumā multimodāla maršruta informācija ceļotājiem piedāvātu plašas ceļojuma izvēles iespējas un ļautu izvēlēties, piemēram, ātrāko un lētāko, videi draudzīgāko vai personām ar ierobežotām pārvietošanās spējām vispieejamāko maršrutu, kā arī saņemt kompensāciju kavēšanās gadījumā.

ES pilsoņus aizsargā **pasažieru tiesību** normu kopums, kad viņi ceļo ar gaisa transportu, pa dzelzceļu, ar kuģi vai autobusu, taču personām ar ierobežotām pārvietošanās spējām un/vai invaliditāti nereti ceļot ir daudz grūtāk. Lielākā daļa eiropiešu uzskata, ka ES būtu jāpalīdz nodrošināt vai jāatbalsta transporta infrastruktūras, piemēram, lidostu, dzelzceļa staciju vai autoostu, pieejamība un būtu jānodrošina informācija par pieejamību, piemēram, uzņēmumu tīmekļa vietnēs. Komisijas izvērtējumā⁹³ par esošajām dzelzceļa pasažieru tiesībām tika uzsvērtas konkrētas jomas, kas ir jāuzlabo, kā arī aktuālas bažas gan par tiesību aktu noteikumiem, gan to piemērošanu. Tāpēc Komisija izvērtē situācijas uzlabošanas variantus.

Prioritātes 2017.–2019. gadā: nosacījumu atvieglošana pilsoņiem saistībā ar ceļošanu, dzīvošanu un strādāšanu visā ES

Komisija veiks šādus pasākumus:

1. Iesniegs priekšlikumu **“Vienotās digitālās vārtejas”** izstrādei, lai piedāvātu pilsoņiem vienkāršu tiešsaistes pieeju informācijai, palīdzībai un problēmu risināšanas pakalpojumiem, kā arī iespēju pārrobežu situācijās tiešsaistē izpildīt administratīvās procedūras, sasaistot attiecīgo ES un valsts līmeņa saturu un pakalpojumus vienotā, lietotājiem draudzīgā un lietotājiem orientētā veidā. Papildus tam tiks izvērtēta birokrātijas mazināšana valsts iestādēs, nosakot, ka pilsoņiem savi dati ir jāiesniedz tikai vienreiz.
2. Turpinās atvieglot un veicināt **multimodālu ceļošanu visā ES**, lai ES pilsoņu mobilitāti padarītu efektīvāku un lietotājiem draudzīgāku, paredzot visā ES izmantojamus multimodālā maršruta informācijas pakalpojumus un sistēmu un pakalpojumu sadarbības un saderības uzlabojumus.

5. DROŠĪBAS STIPRINĀŠANA UN VIENLĪDZĪBAS VEICINĀŠANA

1.9. Drošības apdraudējumu novēršana un pilsoņu aizsardzība

Eiropa saskaras ar draudiem tās drošībai, kas ir sarežģīti un kam bieži ir pārrobežu raksturs, un lielākā daļa eiropiešu uzskata, ka šī problēma ir jārisina, veicot vairāk kopēju ES pasākumu⁹⁴. Brīva pārvietošanās ES iekšienē, ko ES pilsoņi vērtē ļoti augstu, arī prasa, lai tiktu veikti pasākumi ārējo robežu nodrošināšanai, noziegumu apkarošanai un novēršanai. Turklāt Šengenas zona ļauj šķērsot iekšējās robežas, neveicot personu pārbaudi, un tā rezultātā ES pilsoņi var kontaktēties vienkāršāk un biežāk. Tomēr pēdējos gados uzdevums — saglabāt drošību atvērtajā Eiropā — ir saskāries ar nopietnu pārbaudījumu.

⁹³ COM(2013) 587 final.

⁹⁴ Eiropieši 2016. gadā: priekšstati un cerības, cīņa pret terorismu un radikalizāciju. Eiropas Parlamenta Eiroparometra speciālizlaidums (2016. gada jūnijs).

1.9.1. *Cīņa ar drošības apdraudējumiem tieslietu un pamattiesību jomā, balstoties uz savstarpēju uzticēšanos*

Eiropas Drošības programmas īstenošana⁹⁵, efektīvas un patiesas ES Drošības savienības izveidošana⁹⁶ un pastiprināta ES ārējās robežas aizsardzība var sniegt pienācīgu, reālu un taustāmu atbildi pilsoņu bažām par drošību, pilnībā ievērojot Eiropas vērtības, kā arī pamattiesības un pamatbrīvības.

Eiropas Komisija jau ir izveidojusi, kā arī ierosinās turpmākas iniciatīvas, lai atbalstītu Eiropas drošības sistēmas pilnveidi, modernizēšanu un sadarbību (**Eiropas Sodāmības reģistru informācijas sistēma (ECRIS)**⁹⁷, **Eiropas ceļošanas informācijas un atļauju sistēma (ETIAS)**⁹⁸, ieroču kontrabandas apkarošana, Šengenas informācijas sistēmas (SIS) atjauninājumi, Pasažieru datu reģistrs (PDR)). Šo iniciatīvu centrā ir pilsoņu drošība, ko panāk, uzlabojot attiecīgo iesaistīto Savienības dalībnieku savstarpēju uzticēšanos, palielinot operatīvo pārrobežu sadarbību starp valstu tiesībsardzības iestādēm, kā arī ļaujot visos līmeņos labāk un gudrāk apmainīties ar informāciju un izlūkdatiem un izmantot tos, lai novērstu terorisma draudus.

Komisija 2016. gada decembrī pieņēma **Rīcības plānu par dokumentu drošību**⁹⁹, ar kuru noteica konkrētus pasākumus ceļošanas dokumentu drošības uzlabošanai. Viens no šiem pasākumiem attiecas uz dalībvalstu izdoto **valsts personas apliecību** un citā dalībvalstī dzīvojošu ES pilsoņu un viņu ģimenes locekļu **uzturēšanās dokumentu** krāpniecisku izmantošanu un viltošanu. ES pilsoņi un viņu ģimenes locekļi, kas dzīvo vai ceļo ES, patiešām var saskarties ar grūtībām saistībā ar šo dokumentu izmantošanu¹⁰⁰. Pašlaik ir vērojama šādu apliecību un dokumentu liela dažādība, to drošības līmeņi ir ievērojami atšķirīgi, un tas pilsoņiem rada praktiskas problēmas. Personas apliecības un uzturēšanās dokumenti, kas ir drošāki un viegli atpazīstami, atvieglotu pilsoņiem viņu ES pilsoņu tiesību izmantošanu. Publiskās iestādes, tostarp robežsardzes iestādes, un uzņēmumi (piem., veikali, bankas, komunālo pakalpojumu sniedzēji) vieglāk akceptētu šādus dokumentus. Vienlaikus šādi tiktu samazināts krāpniecības un viltojumu risks. Ņemot vērā minēto, Komisija pašlaik izvērtē dažādus politikas risinājumu variantus, tostarp iespējamu drošības elementu saskaņošanu, lai palīdzētu risināt praktiskās grūtības, ar kurām saskaras pilsoņi, un tādējādi veicinātu viņu brīvu pārvietošanos¹⁰¹.

1.9.2. *ES pilsoņu aizsardzība ārvalstīs*

Krīzes situācijas un individuāli negadījumi ārzemēs var radīt īpašu risku un grūtības pilsoņiem, kurus viņu piederības valsts iestādēm uzreiz nav iespējams sasniegt. ES tiesības uz konsulāro aizsardzību¹⁰² ir nenovērtējama papildu garantija ES pilsoņiem, kuri nonākuši situācijā, kad tiem ir nepieciešama palīdzība valstī ārpus ES, kurā viņu piederības valsts nav

⁹⁵ COM(2015) 185 *final*.

⁹⁶ Eiropas Drošības programmas īstenošana cīņā pret terorismu un virzībā uz efektīvu un patiesu drošības savienību (COM(2016) 230 *final*).

⁹⁷ COM(2016) 7 *final*.

⁹⁸ COM(2016) 731 *final*.

⁹⁹ COM(2016) 790 *final*.

¹⁰⁰ 2013. gada ziņojums par ES pilsonību.

¹⁰¹ Drošības stiprināšana pasaulē, ko raksturo mobilitāte: informācijas apmaiņas uzlabojumi cīņā pret terorismu un ārējo robežu stiprināšana (COM(2016) 602 *final*); un COM(2016) 790 *final*.

¹⁰² To garantē LESD 20. panta 2. punkta c) apakšpunkts un 23. panta 2. punkts.

pārstāvēta. Pēc 2011. gadā izteiktā Komisijas priekšlikuma 2015. gada 20. aprīlī tika pieņemta direktīva¹⁰³, lai precizētu, kad un kā ES pilsoņi var saņemt palīdzību un kā ES valstis koordinē darbu un sadarbojas savstarpēji un ar Savienību, lai nodrošinātu nepārstāvētu ES pilsoņu efektīvu aizsardzību. Dalībvalstīm šie noteikumi ir jāīsteno līdz 2018. gada maijam. Komisija atbalsta dalībvalstu centienus nodrošināt šīs direktīvas pareizu un savlaicīgu transponēšanu. Paralēli tam Komisija turpina iekļaut un apspriest piekrišanas klauzulas divpusējos nolīgumos ar vairākām trešām valstīm, lai nodrošinātu, ka tās piekrīt, ka pārstāvētās ES valstis sniedz palīdzību citu ES valstu nepārstāvētajiem pilsoņiem.

Konsulārā aizsardzība ietver aizsardzību aresta vai aizturēšanas, kā arī smaga negadījuma vai saslimšanas gadījumā. Tomēr ES pilsoņiem visbiežāk palīdzība ārpus ES nepieciešama tad, kad ir tikusi nozagta, pazaudēta vai iznīcināta, vai īslaicīgi nav pieejama viņu pase. Šādos gadījumos viņiem ir vajadzīgs pagaidu ceļošanas dokuments (PCD), lai viņi varētu atgriezties savā mītnes zemē¹⁰⁴. Esošie ES līmeņa noteikumi, ar kuriem tika izveidots kopīgs formāts šādiem pagaidu ceļošanas dokumentiem, ir spēkā kopš 1996. gada¹⁰⁵ un ir jāatjaunina¹⁰⁶. Dažas dalībvalstis drošības apsvērumu dēļ neizmanto kopīgo formātu. Komisija izvērtēs iespējas modernizēt **noteikumus par nepārstāvētu ES pilsoņu pagaidu ceļošanas dokumentiem**, tostarp ES PCD kopīgā formāta aizsardzības elementus, lai garantētu, ka pilsoņi var efektīvi izmantot savas tiesības uz konsulāro aizsardzību.

ES pilsoņi un viņu ģimenes locekļi no trešām valstīm, ceļojot ES iekšienē, var nonākt arī situācijā, kurā viņi nav pārstāvēti un viņiem ir nepieciešama palīdzība no citas ES valsts iestādēm. Uz šādiem gadījumiem minētā direktīva pagaidām neattiecas, tādēļ Komisijas izvērtēs **ES ārkārtas situācijā nonākušu nepārstāvētu ES pilsoņu** stāvokli un izlems, vai viņu aizsardzībai ir nepieciešama kāda rīcība¹⁰⁷.

1.10. Visu pilsoņu aizsardzība un vienlīdzības un nediskriminēšanas veicināšana

1.10.1. Aizsardzība un atbalsta sniegšana cietušajiem un lieciniekiem

Katru gadu ES miljoniem cilvēku kļūst par noziegumu upuriem. Ir pieņemti ES tiesību akti, lai nodrošinātu, ka visiem noziegumos cietušajiem ir pamattiesības neatkarīgi no tā, kur ES izdarīts noziegums vai kur notiek kriminālprocess. Tagad ir arī **uzlabojusies tiesu pieejamība** ES pilsoņiem, jo Parlaments un Padome ir pieņēmuši tiesību aktus par nevainīguma prezumpciju, par garantijām bērniem un par juridisko palīdzību kriminālprocesos. Komisija turpinās uzraudzīt situāciju, lai nodrošinātu, ka ES noteikumi, jo

¹⁰³ Padomes Direktīva (ES) 2015/637 par koordinācijas un sadarbības pasākumiem, ar ko veicina nepārstāvēto Savienības pilsoņu konsulāro aizsardzību trešās valstīs, un ar ko atceļ Lēmumu 95/553/EK (OV L 106, 24.4.2015., 1.–13. lpp.).

¹⁰⁴ Pagaidu ceļošanas dokumentu izsniegšana praksē ir visizplatītākā palīdzības forma, ko dalībvalstis sniedz nepārstāvētiem ES pilsoņiem (vairāk nekā 60 % gadījumu).

¹⁰⁵ Padomē sanākušo dalībvalstu valdību pārstāvju 1996. gada 25. jūnija lēmums (OV L 168, 6.7.1996., 4.–11. lpp.).

¹⁰⁶ Ņemot vērā arī LESD 23. panta 2. punkta un Direktīvas 2015/637/ES stāšanos spēkā.

¹⁰⁷ ES noteikumi par konsulāro aizsardzību (LESD 20. panta 2. punkta c) apakšpunkts un 23. pants, kā arī Direktīva (ES) 2015/637) ir piemērojami tikai ārpus ES.

īpaši 2012. gada Cietušo tiesību direktīva¹⁰⁸ un 2011. gada Direktīva par cilvēku tirdzniecības novēršanu¹⁰⁹, tiek īstenoti pareizi un cietušie praksē var pilnībā izmantot savas tiesības.

Konkrēti attiecībā uz vardarbību pret sievietēm gandrīz visi eiropieši (96 %) uzskata, ka vardarbība ģimenē pret sievietēm ir nepieņemama¹¹⁰, bet joprojām ir plaši izplatīta. Komisija sāk mērķtiecīgu darbību gadu, lai turpinātu darbu pie savas apņemšanās izskaust visa veida vardarbību pret sievietēm un meitenēm un mazināt dzimumu nevienlīdzību¹¹¹. Tās mērķis ir savstarpēji sasaistīt centienus visā ES un iesaistīt visas ieinteresētās personas — dalībvalstis, attiecīgos profesionāļus un NVO — kolektīvā cīņā pret vardarbību pret sievietēm. Komisija arī strādā pie tā, lai Savienība pievienotos Eiropas Padomes Konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu ("Stambulas konvencija").

1.10.2. Līdztiesības un nediskriminācijas veicināšana

Neraugoties uz centieniem izskaust diskrimināciju, kopš 2012. gada nepārprotami ir palielinājies to eiropiešu skaits, kuri atzīst, ka ir saskārušies ar kādu diskriminācijas vai aizskaršanas veidu¹¹². Lai novērstu nepilnības aizsardzībā pret diskrimināciju, tostarp uz vecuma, reliģiskās pārliecības, ticības, invaliditātes vai seksuālās orientācijas pamata, un nodrošinātu vienlīdzīgus līdztiesības apstākļus visā Savienībā, ir svarīgi, lai tiktu noslēgtas sarunas par ierosināto Horizontālo pretdiskriminācijas direktīvu¹¹³.

Pateicoties visos līmeņos veiktajam darbam, ES **dzimumu līdztiesības** politika ir palīdzējusi pozitīvi izmainīt daudzu Savienības pilsoņu dzīvi¹¹⁴. Tomēr atsevišķās jomās, piemēram, darba samaksas ziņā, situāciju ir iespējams uzlabot vēl vairāk. Dokumentā "Stratēģiskā iesaiste dzimumu līdztiesības jomā 2016.–2019. gadam", kas pieņemts 2015. gada decembrī, ir sniegts visaptverošs pārskats par visu dalībnieku centieniem nostiprināt sieviešu un vīriešu līdztiesību¹¹⁵. Komisija arī katru gadu nodrošina plašu pamanāmību nepieciešamībai risināt dzimumu nelīdztiesības problēmas, kas konstatētas Eiropas pusgadā¹¹⁶. Svarīga nozīme ir arī ES fondiem. Tiek lēsts, ka no 2014. līdz 2020. gadam pasākumiem, kas veicina dzimumu līdztiesību, tiks tērēti līdzekļi aptuveni EUR 5,85 miljardu apmērā.

Komisija savā 2017. gada darba programmā¹¹⁷ apņēmas izstrādāt ierosinājumu Eiropas sociālo tiesību pīlāram un iesniegt ar to saistītas iniciatīvas, piemēram, lai risinātu darba un privātās dzīves līdzsvara problēmas, ar kurām saskaras strādājošu vecāku ģimenes¹¹⁸.

¹⁰⁸ Direktīva 2012/29/ES, ar ko nosaka noziegumos cietušo tiesību, atbalsta un aizsardzības minimālos standartus un aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2001/220/TI (OV L 315, 14.11.2012., 57.–73. lpp.).

¹⁰⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 5. aprīļa Direktīva 2011/36/ES par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību, un ar kuru aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2002/629/TI (OV L 101, 15.4.2011., 1.–11. lpp.).

¹¹⁰ Īpašais Eurobarometrs 449 "Ar dzimumu saistīta vardarbība", 2016. gada novembris.

¹¹¹ http://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-16-3945_lv.htm.

¹¹² Īpašais Eurobarometrs 437 "Diskriminācija ES 2015. gadā", 2015. gada oktobris.

¹¹³ COM(2008) 426 galīgā redakcija.

¹¹⁴ Eiropieši par to ir ļoti pārliecināti: 76 % uzskata, ka cīņai ar dzimumu nelīdztiesību būtu jābūt prioritārai (Īpašais Eurobarometrs 428 "Dzimumu līdztiesība", 2015. gada marts).

¹¹⁵ SWD(2015) 278 final.

¹¹⁶ Nesen apstiprinātajā gada izaugsmes pētījumā ir ļoti uzsvērtas dzimumu nodarbinātības un darba samaksas atšķirības, un šīs problēmas bija arī ļoti pamanāmas Eiropas pusgada valstu ziņojumos un konkrētai valstij adresētajos ieteikumos.

¹¹⁷ COM(2016) 710 final.

¹¹⁸ Vecāku stāvokļa ietekme uz nodarbinātību joprojām daudz vairāk ietekmē sievietes nekā vīriešus, jo daudzas sievietes, īpaši mātes, tiek nodarbinātas darbvietās, kurās nepieciešamais prasmju līmenis ir zemāks par viņu kvalifikāciju, vai nestrādā vispār. Saskaņā ar Eurostat datiem sieviešu dalība darba tirgū 2014. gadā bija

Vēl viena joma, kurā Komisija ir apņēmusies rīkoties, ir **lesbiešu, geju, biseksuāļu, transpersonu un interseksuāļu (LGBTI) līdztiesības un nediskriminēšanas** veicināšana¹¹⁹. Lai uzlabotu LGBTI līdztiesību Eiropā, Komisija ir izstrādājusi 2016.–2019. gadā īstenojamu pasākumu sarakstu visās politikas jomās, kas ir aktuālas LGBTI personām: nediskriminēšana, izglītība, nodarbinātība, veselības aprūpe, patvērums, naida runa / naida noziegumi, paplašināšanās un ārpolitika.

Komisija arī atjauno aicinājumu apņemties uzlabot **romu ekonomisko un sociālo integrāciju** ES. Stratēģijas “Eiropa 2020” dialoga ietvaros¹²⁰ Eiropas Komisija uzsver, ka ir nepieciešamas papildu pūles, lai panāktu romu iekļaušanu, un ka Eiropas iestādēm un visām dalībvalstīm ir kopīgs pienākums to panākt¹²¹.

Vairums eiropiešu uzskata, ka arī personām ar invaliditāti un gados vecākiem cilvēkiem paredzētu preču un pakalpojumu ierobežota pieejamība vai nepieejamība ir diskriminācijas veids¹²². Pasaulē, kas katru dienu kļūst arvien digitalizētāka¹²³, svarīga Komisijas prioritāte saskaņā ar 2020. gada Digitālo programmu un Digitālā vienotā tirgus stratēģiju ir visu ES pilsoņu **savienojamības** veicināšana. Ir svarīgi, lai pilsoņiem paredzētos tiešsaistes pakalpojumus automātiski papildinātu drošības tīkli ES pilsoņiem, kuri ir neaizsargātā situācijā¹²⁴.

Prioritātes 2017.–2019. gadā: drošības stiprināšana un vienlīdzības veicināšana

Komisija veiks šādus pasākumus:

1. 2017. gada 1. ceturksnī pabeigs darbu pie pētījuma par ES politikas rīcības variantiem ES pilsoņu **personas apliecību un uzturēšanās dokumentu**, kurus izmanto citā dalībvalstī dzīvojoši ES pilsoņi un viņu ģimenes locekļi, drošības uzlabošanai¹²⁵. Komisija līdz 2017. gada beigām izvērtēs turpmākos soļus, iespējas un to ietekmi iespējamās likumdošanas iniciatīvas kontekstā.
2. 2017. gadā izvērtēs, kā modernizēt noteikumus par **nepārstāvētu ES pilsoņu pagaidu ceļošanas dokumentiem**, tostarp ES kopīgā formāta aizsardzības elementus, lai garantētu, ka pilsoņi var efektīvi izmantot savas tiesības uz konsulāro aizsardzību.

63,5 %, kas ir par 11,5 % mazāk nekā stratēģijā “Eiropa 2020” paredzētais mērķis, proti, 75 % nodarbinātības līmenis gan vīriešiem, gan sievietēm.

¹¹⁹ Rādītāji par šīs grupas pieņemšanu sabiedrībā ir satraucoši (65 % respondentu tas neuztrauku (54 % justos komfortabli, 11 % — vienaldzīgi), ja augstākajā ievēlētajā politiskajā amatā atrastos gejs, lesbiete vai biseksuālis; 21 % respondentu sacīja, ka justos neērti) http://ec.europa.eu/justice/discrimination/files/thematic_factsheet_lgbt_en.pdf.

¹²⁰ http://ec.europa.eu/europe2020/index_lv.htm.

¹²¹ Komisijas 2016. gada ziņojumā “Novērtējums par to, kā tiek īstenota ES programma attiecībā uz romu integrācijas valsts stratēģijām un Padomes Ieteikums par efektīviem romu integrācijas pasākumiem dalībvalstīs” ir noteiktas prioritātes rīcībai šajā jomā, tostarp rīkojoties, lai nodrošinātu diskriminācijas novēršanas tiesību aktu pilnīgu izpildi, atbalstot dalībvalstu centienus romu integrācijā un veicinot visu ieinteresēto personu līdzdalību un dialogu Eiropas līmenī.

¹²² Eurobarometra Īpašais ziņojums “Diskriminācija ES 2012. gadā”.

¹²³ <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/eu-egovernment-report-2015-shows-online-public-services-europe-are-smart-could-be-smarter>.

¹²⁴ “Future-proofing e-Government for a Digital Single Market”, *Final insight report*, 2015. gada jūnijs, 65. lpp. Par publiskā sektora iestāžu tīmekļa vietņu un mobilo lietotņu pieejamību sk. arī vietni <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/web-accessibility>.

¹²⁵ COM(2016) 790 final.

3. 2017. gadā rīkos **kampaņu pret vardarbību pret sievietēm** un aktīvi atbalstīs Savienības pievienošanos **Stambulas konvencijai** vienlaikus ar dalībvalstīm, kā arī nāks klajā ar priekšlikumiem, kā risināt strādājošo ģimeņu **darba un privātās dzīves līdzsvara** problēmas.
4. Rīkosies, lai veicinātu **LGBTI personu** pieņemšanu sabiedrībā visā ES, īstenojot vairākus pasākumus LGBTI līdztiesības veicināšanai un aktīvi atbalstot par ierosināto horizontālās **pretdiskriminācijas direktīvu** notiekošo sarunu noslēgšanos.¹²⁶

6. SECINĀJUMI

Veidojot šo ziņojumu, Komisija ir ņēmusi vērā Eiropas pilsoņu pieredzi un uzskatus, kas tika izteikti visaptverošajos apspriešanas procesos, kuri palīdzēja tapt šim ziņojumam, un uzklausi pilsoņu vajadzības un problēmas, ar kurām viņi saskaras ikdienā, īstenojot savas ES pilsoņu tiesības. Komisija uz šā pamata ir izstrādājusi prioritātes 2017.–2019. gadam, lai turpmāk garantētu, ka pilsoņi varēs pilnībā izmantot savas ES tiesības un ES sniegtās praktiskās priekšrocības.

ES pilsoņu pilsoniskajai informētībai un demokrātiskajai līdzdalībai ir izšķirīga nozīme, īpaši pirms nākamajām Eiropas Parlamenta vēlēšanām. Komisija uzskata, ka ir jāveic papildu pasākumi, lai pastiprinātu Savienības demokrātisko dzīvi.

Komisijas darbs saistībā ar ES pilsonību arī turpmāk būs vērsts uz svarīgākajām jomām, kas vistiešāk ietekmē Eiropas pilsoņu labklājību:

- nodrošināt pilsoņiem pilnvērtīgas iespējas, izmantojot informāciju, padomus un demokrātisku līdzdalību;
- aizsargāt pilsoņus, nodrošinot viņiem vienlīdzīgu attieksmi ES un sniedzot tiešu atbalstu, un
- atvieglot pilsoņu ikdienas dzīvi, nodrošinot vienkāršu tiešsaistes pieeju informācijai, palīdzībai un problēmu risināšanas pakalpojumiem, mazinot birokrātiju, aizsargājot viņus kā patērētājus, darbiniekus un studentus, kā arī likvidējot citus šķēršļus viņu tiesību izmantošanai.

Šīs programmas izstrāde un izpilde nav darbs, kas Komisijai būtu jāpaveic vienatnē, bet gan visas Savienības kopīgi centieni.

Komisija ir pilnībā apņēmusies īstenot ES pilsonību kā praktisku realitāti un sadarbosies ar citām ES iestādēm, dalībvalstīm, vietējām un reģionālajām pašvaldībām, pilsonisko sabiedrību un, kas ir vissvarīgāk, pašiem pilsoņiem, lai to panāktu.

¹²⁶ Sk. Komisijas priekšsēdētāja Ž. K. Junkera politiskās vadlīnijas.

PIELIKUMS

Turpmākā rīcība pēc 2013. gada ziņojuma par ES pilsonību: 12 darbību īstenošanas progress

Komisija 2013. gada ziņojumā par ES pilsonību izklāstīja divpadsmit darbības ES pilsoņu dzīves uzlabošanai un tam, lai turpinātu likvidēt šķēršļus, kas viņiem neļauj izmantot savas ES tiesības. Šajā pielikumā minētas Komisijas veiktās galvenās darbības, lai izpildītu 2013. gada apņemšanās.

1. darbība. Regulas par sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinēšanu pārskatīšana, lai pilsoņiem atvieglotu darba meklēšanu citās ES valstīs

ES sociālā nodrošinājuma koordinēšanas noteikumi aizsargā pilsoņu sociālā nodrošinājuma tiesības, kad viņi pārceļas uz citu dalībvalsti. Piemēram, noteikumi nodrošina, ka persona vienlaikus var tikt apdrošināta tika vienā valstī, ka tās apdrošināšanas periodu var pieskaitīt apdrošināšanas periodam citā valstī un ka pabalstus var izmaksāt citā ES valstī.

Pēc sabiedrības viedokļa uzklaušanās divās apspriešanās (no 2012. gada decembra līdz 2013. gada martam un no 2015. gada jūlija līdz oktobrim) Komisija 2016. gada 13. decembrī iesniedza priekšlikumu sociālā nodrošinājuma regulu pārskatīšanai¹²⁷, lai nodrošinātu, ka šie noteikumi joprojām atbilst mērķim, ir skaidri un taisnīgi, kā arī palīdz veidot dziļāku, labāk funkcionējošu un taisnīgāku Eiropas darba tirgu. Šī pārskatīšana ļaus dalībvalstīm labāk novērst un apkarot krāpniecību un sistēmas ļaunprātīgu izmantošanu, vienlaikus nodrošinot, ka netiek ierobežota darba ņēmēju pārvietošanās brīvība. Šādi minētā iniciatīva palīdz veicināt pilsoņu tiesību brīvi pārvietoties izmantošanu, nodrošinot, ka sociālā nodrošinājuma koordinācija ir efektīva un lietderīga.

Pārskatīšanā tiek aktualizēti koordinācijas noteikumi attiecībā uz bezdarbnieku pabalstiem, ilgtermiņa aprūpi, ekonomiski neaktīvo pilsoņu piekļuvi sociālajiem pabalstiem un darba ņēmēju norīkošanu. Saskaņā ar priekšlikumu darba meklētāji savu bezdarbnieka pabalstu var "paņemt sev līdzi" uz vismaz 6 mēnešiem, kamēr pašlaik šis laika posms ir 3 mēneši. Tas palielinās viņu izredzes atrast darbu un palīdzēs visā ES cīnīties ar bezdarbu un prasmju neatbilstību. Jaunais noteikums tiks papildināts ar uzlabotu sadarbības mehānismu darba meklētāju atbalstīšanai viņu darba meklējumos, tādējādi palielinot varbūtību, ka viņi reintegrēsies darba tirgū.

2. darbība. Palīdzība gados jauniem ES pilsoņiem attīstīt savas prasmes un iekļauties darba tirgū, izveidojot stažēšanās kvalitātes sistēmu

¹²⁷ 2004. gada 29. aprīļa Regula (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV L 166, 30.4.2004., 1.–123. lpp.) un 2009. gada 16. septembra Regula (EK) Nr. 987/2009, ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV L 284, 31.10.2009., 1.–42. lpp; COM (2016)815 final.)

Padome pēc Komisijas ieteikuma 2014. gada martā pieņēma Stažēšanās kvalitātes sistēmu¹²⁸, lai ļautu praktikantiem iegūt kvalitatīvu darba pieredzi drošos un taisnīgos apstākļos un palielinātu viņu izredzes atrast labas kvalitātes darbu. Komisija uzklausa dažādas ieinteresētās personas, tostarp mazos uzņēmumus, lai nodrošinātu, ka sistēma nav ne pārlietu preskriptīva, ne apgrūtināša. Sistēma palielina stažēšanās nosacījumu pārredzamību, piemēram, paredzot, ka stažēšanās notiek, pamatojoties uz rakstisku stažēšanās līgumu. Komisija uzrauga sistēmas ieviešanu visās dalībvalstīs.

Turklāt, lai atbalstītu gados jaunus ES pilsoņus, kuri attīsta savas prasmes un iekļūst darba tirgū, Komisija atklāja tīmekļa vietni “Tava pirmā EURES darbavieta”. Projekta “Tava pirmā EURES darbavieta” sākumposmā tā mērķis ir uzlabot 5000 cilvēku pārrobežu mobilitāti¹²⁹. Šī tīmekļa vietne palīdzēs Eiropas Ekonomikas zonas jauniešiem vecumā no 18 līdz 35 gadiem meklēt darbu, prakses vai mācekļības vietu citā valstī. Arī darba devēji var atrast piemērotus kandidātus citā ES valstī, lai aizpildītu vakances, kurām darbiniekus ir grūti atrast.

3. darbība. Risinājumu meklēšana, lai likvidētu ar dalībvalstu izsniegtiem personu apliecinošiem un uzturēšanās dokumentiem saistītos šķēršļus, ar ko saskaras ES pilsoņi un viņu ģimenes locekļi, kuri dzīvo ES valstīs, kas nav viņu piederības valstis

Komisija 2015. gada nogalē sāka visaptverošu pētījumu par personas apliecībām un uzturēšanās dokumentiem, ko dalībvalstis izdod to pilsoņiem, mobilajiem ES pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem, kuri dzīvo šo valstu teritorijā¹³⁰.

Komisija 2016. gada 8. decembrī pieņēma Rīcības plānu par dokumentu drošību, ar kuru noteica konkrētus pasākumus ceļošanas dokumentu drošības uzlabošanai, tostarp attiecībā uz dalībvalstu izdotajām personas apliecībām un citā dalībvalstī dzīvojušu ES pilsoņu un viņu ģimenes locekļu uzturēšanās dokumentiem¹³¹.

4. darbība. Nodokļu paraugprakses veicināšana pārrobežu situācijās un ES tiesību aktu pareizas piemērošanas nodrošināšana, lai Eiropas pilsoņiem, kuri pārvietojas vai strādā pāri robežām, atvieglotu dažādu nodokļu noteikumu kopumu piemērošanu

Lai noskaidrotu, vai un kādas problēmas ES pilsoņiem rodas, pārvietojoties vai strādājot pāri robežām, Komisija organizēja pētījumus dalībvalstu pašreizējās pārrobežu administratīvās prakses izpētei¹³², kā arī tādēļ, lai izpētītu, vai un cik lielā mērā nodokļu maksātājiem, kuri darbojas pāri robežām, ir augstākas nodokļu saistību izpildes izmaksas nekā nodokļu maksātājiem, kuri darbojas vienā dalībvalstī¹³³. Papildus tam Komisija izveidoja privātā sektora ekspertu darba grupu, lai pētītu pārrobežu personisko nodokļu un mantojuma nodokļu problēmas un noteiktu iespējamus risinājumus. Šī grupa savus konstatējumus publicēja divos

¹²⁸ Padomes 2014. gada 10. marta Ieteikums par stažēšanās kvalitātes sistēmu (OV C 88, 27.3.2014, 1.–4. lpp.).

¹²⁹ <http://euxtra.com/en/2012/05/22/your-first-eures-job/>.

¹³⁰ Pētījums ar mērķi atbalstīt ietekmes novērtējuma sagatavošanu par ES politikas iniciatīvām saistībā ar uzturēšanās un identitātes dokumentiem nolūkā sekmēt brīvas pārvietošanās tiesību nodrošināšanu.

¹³¹ COM(2016) 790 final.

¹³² http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/publications/studies/study_cross_border_tx_obstacles_final_report.pdf.

¹³³ http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/publications/studies/study_compliance_cts_final_report.pdf.

ziņojumos¹³⁴. Attiecībā uz pārrobežu situācijām tika uzsvērtas šādas galvenās problēmas: nodokļu dubultā uzlikšana, administratīvās grūtības darbā ar divām vai vairākām nodokļu iestādēm, grūtības iegūt pietiekamu daudzumu informācijas no dažādām iesaistītajām nodokļu iestādēm un diskriminācija. Komisijai ir tiesības un tā turpinās juridiski vērsties pret nodokļu diskriminācijas problēmām. Komisija veicinās šo problēmu risināšanu ar pragmatiskiem līdzekļiem, tostarp izmantojot esošos iekšējā tirgus problēmu risināšanas mehānismus, piemēram, tīklu SOLVIT, veicinot plašāku pārrobežu nodokļu paraugprakses pārņemšanu un veicinot labāku sadarbību — jo īpaši starp nodokļu iestādēm un nodokļu maksātājiem —, lai nodrošinātu, ka nodokļu maksātāji ir pietiekami informēti par savām tiesībām un pienākumiem.

5. darbība. Transportlīdzekļu informācijas platformas izveidošana, kas atvieglos tehniskās apskates apliecību atzīšanu, padarot pilsoņu ceļošanu uz citām ES valstīm vieglāku un drošāku

Direktīva 2014/45/ES par mehānisko transportlīdzekļu un to piekabju periodiskajām tehniskajām apskatēm stājās spēkā 2014. gada 3. aprīlī¹³⁵. “Transportlīdzekļu tehniskā stāvokļa noteikumu kopuma” ietvaros tika pieņemtas vēl divas direktīvas: Direktīva 2014/46/ES par transportlīdzekļu reģistrācijas dokumentiem, saskaņā ar kuru datus par reģistrētajiem transportlīdzekļiem glabā elektroniskā reģistrā un aptur atļauju izmantot ceļu satiksmē tādu transportlīdzekli, kas rada tūlītēju risku ceļu satiksmes drošībai, un Direktīva 2014/47/ES par komerciālo transportlīdzekļu tehniskajām pārbaudēm uz ceļiem, ar kuru tiek izveidoti lietotāju riska profili, labāk regulētas pārbaudes uz ceļiem (arī aizliedzot jebkādu diskrimināciju pēc vadītāja valstspiederības vai transportlīdzekļa reģistrācijas valsts) un iekļautas kravas nostiprināšanas pārbaudes uz ceļiem.

6. darbība. Personu ar invaliditāti mobilitātes ES veicināšana, 2014. gadā atbalstot savstarpēji atzītas ES invaliditātes apliecības izstrādi, lai ES teritorijā nodrošinātu vienlīdzīgu piekļuvi dažām īpašām priekšrocībām (galvenokārt transporta, tūrisma, kultūras un brīvā laika pavadīšanas jomā)

Personu ar invaliditāti nodarbinātības līmenis ir zems (pašlaik — aptuveni 48 %), un trešā daļa no šiem cilvēkiem ir pakļauti nabadzības riskam. Tāpat personas ar invaliditāti, ceļojot uz citām ES valstīm, saskaras ar praktiskām grūtībām, jo, piemēram, ne vienmēr tiek atzītas viņu invaliditātes apliecības vai statuss. Tādēļ Komisija virzīja Eiropas Invaliditātes apliecības projektu, lai veicinātu invaliditātes statusa savstarpēju atzīšanu. Īpašā Eiropas Invaliditātes ekspertu akadēmiskā tīkla pētījumā (2010. gads) tika parādīta dalībvalstīs piedāvāto priekšrocību atšķirība pēc dažādiem atbilstības kritērijiem.

Sākotnējā posmā Komisija dalībvalstīm atvēlēja līdzekļus EUR 1,5 miljonu apmērā un 2015. gadā publicēja uzaicinājumu iesniegt projektus, lai veicinātu savstarpēji atzītas Eiropas invaliditātes apliecības un ar to saistīto priekšrocību izveidošanu¹³⁶. Komisija arī sniedz

¹³⁴ http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/individuals/expert_group/index_en.htm.

¹³⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 3. aprīļa Direktīva 2014/45/ES par transportlīdzekļu un to piekabju periodiskajām tehniskajām apskatēm, un ar ko atceļ Direktīvu 2009/40/EK (OV L 127, 29.4.2014., 51.–128. lpp.).

¹³⁶ VP/2015/012 Uzaicinājums iesniegt priekšlikumus savstarpēji atzītas Eiropas invaliditātes apliecības un ar to saistīto priekšrocību atbalstam; <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=629>.

finansiālu atbalstu 15 iesaistītajām dalībvalstīm un ir uzsākusi dažādus posmus saistībā ar apliecības ieviešanu. Projektam pieteicās un tika izvēlētas astoņas valstis: Beļģija, Igaunija, Itālija, Kipra, Malta, Slovēnija, Somija un Rumānija. Šie projekti sākas 2016. gada februārī un turpināsies 18 mēnešus.

ES invaliditātes apliecība, kam būs vienots dizains, nodrošinās vienlīdzīgu piekļuvi noteiktām priekšrocībām, galvenokārt kultūras, izklaides, sporta un transporta jomā. Apliecību savstarpēji brīvprātīgi atzīs ES valstis, kas piedalās sistēmā. Apliecības ieviešana negroza valstu atbilstības kritērijus vai noteikumus. Dalībvalstis saglabā rīcības brīvību saskaņā ar valstī lietoto invaliditātes definīciju izlemt, kam ir tiesības saņemt apliecību, un noteikt tās izdošanas procedūru.

7. darbība. Tiesību aktu kopuma ierosināšana, lai turpmāk stiprinātu pilsoņu procesuālās tiesības gadījumos, kad pilsonis ir aizdomās turētais vai apsūdzētais kriminālprocesā, ņemot vērā bērnu un neaizsargātu pilsoņu īpašo stāvokli

Komisija 2013. gada 27. novembrī pieņēma piecu pasākumu kopumu, lai vēl vairāk stiprinātu pilsoņu kriminālprocesuālos aizsardzības pasākumus. Komisijas ierosinātās trīs direktīvas tika pieņemtas 2016. gadā:

- Direktīva par nevainīguma prezumpciju nosaka šā principa kopējos standartus un tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā¹³⁷;
- Direktīva par īpašām procesuālajām garantijām bērniem kriminālprocesā būtiski uzlabos Eiropas standartus nepilngadīgo lietu tiesvedībā¹³⁸;
- Direktīva par juridisko palīdzību nodrošinās, ka tiesības uz piekļuvi advokāta pakalpojumiem ir efektīvi pieejamas tiesības arī tām personām, kuras nevar atļauties apmaksāt advokāta pakalpojumus, jo īpaši procesa sākuma stadijā, kad aizdomās turamos izjautā policija¹³⁹.

Dalībvalstis to pašlaik īsteno.

Komisija arī pieņēma divus ieteikumus par īpašām garantijām neaizsargātajām aizdomās turētajām personām kriminālprocesā (2013/C 738/02) un par juridisko palīdzību kriminālprocesā (2013/C 378/03).

8. darbība. Eiropas procedūras maza apmēra prasībām pārskatīšana, lai veicinātu ar citā ES valstī izdarītiem pirkumiem saistītu strīdu izšķiršanu

¹³⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 9. marta Direktīva (ES) 2016/343 par to, lai nostiprinātu konkrētus nevainīguma prezumpcijas aspektus un tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā kriminālprocesā (OV L 65, 11.3.2016., 1.–11. lpp.), kas stājas spēkā 2016. gada 31. martā.

¹³⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2016/800 (2016. gada 11. maijs) par procesuālajām garantijām bērniem, kuri ir aizdomās turētie vai apsūdzētie kriminālprocesā (OV L 132, 21.5.2016., 1.–20. lpp.), kas stājas spēkā 2016. gada 10. jūnijā.

¹³⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 26. oktobra Direktīva (ES) 2016/1919 par juridisko palīdzību aizdomās turētajiem un apsūdzētajiem kriminālprocesā un pieprasītajām personām Eiropas apcietināšanas ordera procesā (OV L 297, 4.11.2016., 1.–8. lpp.), kas stājas spēkā 2016. gada 24. novembrī.

Komisija 2013. gada novembrī iesniedza Eiropas procedūras maza apmēra prasībām uzlabošanas priekšlikumu, lai labāk aizsargātu un informētu ES pilsoņus, kuri joprojām saskaras ar problēmām, iepērkoties tiešsaistē¹⁴⁰.

Jaunā regula, kas tika pieņemta 2015. gada beigās un stāsies spēkā 2017. gada jūlijā¹⁴¹, paplašina Eiropas procedūras maza apmēra prasībām darbības jomu, attiecinot to uz prasībām par summu līdz EUR 5000. Šīs un citas izmaiņas padarīs Eiropas procedūru maza apmēra prasībām par ātrāku un lētāku mehānismu patērētāju tiesību īstenošanai un pārrobežu parādu piedziņai.

9. darbība. Izstrādāt modeli pamatprasību attēlojumam tiešsaistē, lai padarītu informāciju par digitāliem ražojumiem skaidrāku un viegli salīdzināmu, kā arī īpašas ES mēroga izpratnes padziļināšanas kampaņas sākšana par patērētāju tiesībām

Izmantojot Kampaņu informēšanai par patērētāju tiesībām¹⁴², Komisija informēja pilsoņus par viņu tiesībām saskaņā ar ES patērētāju tiesībām un par to, kur viņi var iegūt papildu informāciju, konsultācijas vai palīdzību, ja ir radušies jautājumi vai problēmas (portāls “Tava Eiropa”¹⁴³, ECC-Net utt.). Kampaņa, kas risinājās no 2014. gada pavasara līdz 2016. gada martam, tika rīkota ar mērķi uzlabot patērētāju vispārējās zināšanas par visā ES piemērojamajām patērētāju tiesībām. Īpašs uzsvars tika likts uz jautājumiem, kas aplūkoti Patērētāju tiesību direktīvā¹⁴⁴, Negodīgas komercprakses direktīvā¹⁴⁵, Negodīgu līguma noteikumu direktīvā¹⁴⁶ un Patēriņa preču pārdošanas un garantiju direktīvā¹⁴⁷.

10. darbība. Pasākumu veikšana, lai nodrošinātu, ka vietējo pašvaldību rīcībā ir līdzekļi, kas vajadzīgi, lai pilnīgi pārzinātu ES pilsoņu brīvas pārvietošanās tiesības

Komisija laiž klajā e-mācību līdzekli par brīvas pārvietošanās tiesībām ES. Šis līdzeklis, kas izstrādāts sadarbībā ar dalībvalstīm, būs pieejams visās ES oficiālajās valodās. Tas palīdzēs uzziņu dienestiem, kam ir nozīmīga loma ES pilsoņu brīvas pārvietošanās tiesību piemērošanā, jo īpaši vietējām pašvaldībām, labāk izprast ar ES pilsoņu tiesībām brīvi pārvietoties saistītās tiesības un pienākumus, tādējādi uzlabojot ES noteikumu praktisko piemērošanu. Labākai piemērošanai vajadzētu samazināt problēmas, ar ko saskaras ES pilsoņi un viņu ģimenes locekļi, pārceļoties uz dzīvi citā ES valstī, un kas ir saistītas ar viņu uzturēšanās tiesībām, sociālās palīdzības pabalstiem, diskrimināciju, piekļuvi izglītībai utt.

¹⁴⁰ 2012. gada sabiedriskajā apspriešanā par ES pilsonību uzsvērts, ka katrs ceturtais respondents saskaras ar problēmām, iepērkoties tiešsaistē.

¹⁴¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 16. decembra Regula (ES) 2015/2421, ar kuru groza Regulu (EK) Nr. 861/2007, ar ko izveido Eiropas procedūru maza apmēra prasībām, un Regulu (EK) Nr. 1896/2006, ar ko izveido Eiropas maksājuma rīkojuma procedūru, ir publicēta *Oficiālajā Vēstnesī* 2015. gada 24. decembrī (OV L 341, 24.12.2015., 1.–13. lpp.).

¹⁴² http://ec.europa.eu/justice/newsroom/consumer-marketing/events/140317_en.htm.

¹⁴³ http://europa.eu/youreurope/citizens/consumers/index_lv.htm.

¹⁴⁴ 2011. gada 25. oktobra Direktīva 2011/83/ES par patērētāju tiesībām (OV L 304, 22.11.2011., 64.–88. lpp.).

¹⁴⁵ 2005. gada 11. maija Direktīva 2005/29/ES, kas attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi iekšējā tirgū attiecībā pret patērētājiem (OV L 149, 11.6.2005., 22.–35. lpp.).

¹⁴⁶ 1993. gada 5. aprīļa Direktīva 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV L 95, 21.4.1993., 29.–34. lpp.).

¹⁴⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes 1999. gada 25. maija Direktīva 99/44/EK par dažiem patēriņa preču pārdošanas aspektiem un saistītajām garantijām (OV L 171, 7.7.1999., 12.–16. lpp.).

Vietējās pašvaldības varēs iegūt zināšanas un pārbaudīt savas zināšanas par ES tiesību normās paredzētajām tiesībām un procedūrām saistībā ar brīvu pārvietošanos, tostarp par Direktīvu 2004/38/EK. Dalībvalstis var pievienot informāciju, ko tās uzskata par nepieciešamu, saistībā ar noteikumu transponēšanu un īstenošanu valsts līmenī.

11. darbība. Lietotājiem viegli saprotamu norādījumu ievietošana galvenajā Europa tīmekļa vietnē, lai pilsoņi varētu vieglāk noskaidrot, kur iegūt tiesisko aizsardzību, ja netiek ievērotas viņu tiesības

Komisija centrālajā Europa tīmekļa vietnē atklāja tiešsaistes rīku¹⁴⁸, lai palīdzētu pilsoņiem atrast dienestu, kas vislabāk var viņiem palīdzēt atrisināt konkrēto problēmu. Tas var notikt ES līmenī (ES palīdzības dienesti vai iestādes), valsts vai vietējā līmenī¹⁴⁹.

Jaunais rīks tagad ir izveidots, lai reaģētu uz konkrētām pilsoņu vajadzībām vai jautājumiem. Piemēram, pilsoņi var iegūt informāciju par to, kā panākt, lai citas ES valsts publiskā iestāde ievēro viņu ES tiesības, sociālā nodrošinājuma tiesības (tostarp tiesības saņemt ģimenes pabalstus, neatliekamo veselības aprūpi, pensijas) un uzturēšanās tiesības, kā arī par viņu profesionālo kvalifikāciju atzīšanu, transportlīdzekļu reģistrāciju un vadītāja apliecību maiņu. Pilsoņi var saņemt informāciju arī par viņu kā patērētāju tiesībām¹⁵⁰, saņemt palīdzību gadījumos, kad nākas saskarties ar diskrimināciju, iegūt informāciju par sūdzību iesniegšanu par netaisnīgu attieksmi no ES iestādes puses, ziņot par ES tiesību pārkāpumu no valsts iestāžu puses vai saņemt konsulāro palīdzību ārpus ES valstī, kur viņu valstij nav diplomātiskās pārstāvniecības¹⁵¹. 2015. gadā tīmekļa vietnei bija 11 079 apmeklētāji, kas ir par 86,6 % vairāk nekā iepriekšējā gadā.

Komisija jau tagad piedāvā daudzvalodu, lietotājiem draudzīgu informāciju par ES pilsoņu tiesībām¹⁵² un cenšas panākt, lai informācija tās tīmekļa vietnēs būtu vieglāk atrodama, kā arī palīdzēt pilsoņiem labāk izprast tās darbu. Komisija pašlaik īsteno digitālās pārveides programmu¹⁵³, kuras mērķis ir sniegt attiecīgo informāciju lietotājiem draudzīgā veidā.

12. darbības 1. punkts. ES pilsoņu izpratnes par viņu ES pilsoņu tiesībām, jo īpaši vēlēšanu tiesībām, veicināšana, 2014. gada maijā, Eiropas dienā, laižot klajā rokasgrāmatu, kurā skaidrā un vienkāršā valodā būs izklāstītas ES pilsoņu tiesības

¹⁴⁸ http://ec.europa.eu/your-rights/help/individuals/index_lv.htm/.

¹⁴⁹ Viena no iespējām, kas pilsoņiem ir pieejama problēmu risināšanai, ir efektīvs mediācijas process vai citas alternatīvas strīdu izšķiršanas metodes. Ar Mediācijas direktīvu tiek izveidots ES regulējums, kas ļauj ES pilsoņiem pilnībā izmantot mediāciju kā līdzekli viņu strīdu atrisināšanai neatkarīgi no tā, vai šo strīdu būtība ir saistīta ar komercietībām vai ģimenes tiesībām (2008. gada 21. maija Direktīva 2008/52/EK par konkrētiem mediācijas aspektiem civillietās un komercietās (OV L 136, 24.5.2008., 3.–8. lpp.)). Komisija 2016. gadā pieņēma ziņojumu par šīs direktīvas piemērošanu (COM(2016) 542 final).

¹⁵⁰ Preču/pakalpojumu iegāde valstī, kurā pilsonis dzīvo, preču/pakalpojumu iegāde citā ES valstī, ārpustiesas sūdzība par banku, apdrošināšanas sabiedrību, ieguldījumu fondu utt., maksājumu veikšana/saņemšana ārzemēs ES valstī vai ārpustiesas strīdu izšķiršana par tiešsaistē iegādātām precēm.

¹⁵¹ Piemēram, ja ir pazaudēta vai nozagta pase, noticis smags negadījums, slimība vai nāves gadījums, vardarbīgs noziegums, arests vai aizturēšana, ārkārtas palīdzība / repatriācija.

¹⁵² http://europa.eu/youreurope/citizens/index_lv.htm.

¹⁵³ http://ec.europa.eu/ipg/basics/web_rationalisation/index_en.htm. Programma tiks īstenota pakāpeniski līdz 2017. gada beigām.

Komisija 2014. gadā izdeva rokasgrāmatu “*Vai zinājāt, ka...? Īsi par 10 ES tiesībām*”¹⁵⁴ un jaunu, aktualizētu bukleta “*Tava Eiropa, tavas tiesības*” redakciju visās ES oficiālajās valodās, lai uzlabotu pilsoņu zināšanas un informētību par tiesībām, kādas viņiem ir kā ES pilsoņiem¹⁵⁵. Šīs publikācijas tika plaši izplatītas, tostarp ar Komisijas pārstāvniecību un *Europe Direct* informācijas centru starpniecību. Tajās lasītājam saprotamā valodā ir izskaidrotas atsevišķas ES pilsoņu īpašās tiesības, piemēram, tiesības atgriezt nekvalitatīvas tiešsaistē iegādātas preces, izmantot zemas viesabonēšanas izmaksas vai saņemt kompensāciju par atceltiem lidojumiem. Tiek attēlotas dzīvē sastopamas situācijas, tostarp dalība Eiropas un vietējās vēlēšanās, pilsoņu viedokļa paušana un brīvas pārvietošanās tiesību īstenošana, viņu tiesības saņemt nepieciešamo veselības aprūpi jebkurā ES valstī, kā arī viņu patērētāju un ceļošanas tiesības. Tajās arī paskaidrots, kā sazināties ar ES savā valodā un saņemt informāciju un palīdzību par ES tiesībām.

12. darbības 2. punkts. Konstruktīvu veidu ierosināšana, lai ES pilsoņiem, kuri dzīvo citās ES valstīs, dotu iespēju pilnvērtīgi piedalīties ES demokrātiskajā dzīvē, saglabājot viņu tiesības balsot vēlēšanās savas izcelsmes valstī

Piecās dalībvalstīs (Dānijā, Īrijā, Kiprā, Maltā un Apvienotajā Karalistē) pašlaik ir spēkā noteikumi, saskaņā ar kuriem pilsoņi var zaudēt savas tiesības balsot valsts vēlēšanās tikai tad, ja ir izmantojuši tiesības uz brīvu pārvietošanos ES iekšienē. Kaut arī saskaņā ar ES līgumiem tiesības noteikt balss tiesīgo iedzīvotāju loku valsts vēlēšanās ir dalībvalstu kompetence, balss tiesību atņemšana var negatīvi ietekmēt ES tiesību aktos paredzētās tiesības brīvi pārvietoties.

Komisija 2014. gada 29. janvārī pieņēma ieteikumu¹⁵⁶, aicinot attiecīgās dalībvalstis ļaut to pilsoņiem, kuri izmanto savas tiesības brīvi pārvietoties, saglabāt viņu tiesības balsot valsts vēlēšanās, ja viņi apliecina turpmāku interesi par pilsonības dalībvalsts politisko dzīvi, tostarp iesniedzot pieteikumu reģistrācijas saglabāšanai vēlēšanu reģistrā. Komisija arī ieteica šīm dalībvalstīm laikus un piemērotā veidā informēt savus pilsoņus par nosacījumiem un praktisko kārtību, kas jāievēro, lai saglabātu viņu tiesības balsot valsts vēlēšanās. Komisija turpina novērot situāciju šajās dalībvalstīs.

12. darbības 3. punkts. Eiropas sabiedriskās telpas stiprināšanas un veidošanas iespēju pētniecība

Komisija finansē un līdzfinansē multivides (radio, TV, interneta u. c.) produktu veidošanu un izplatīšanu Eiropas plašsaziņas līdzekļos — vienlaikus pilnībā ievērojot raidorganizāciju redakcionālo neatkarību —, sadarbojoties ar raidorganizācijām, piemēram, *Euronews*, vairākās valodās. Komisija arī producē un pārraida Eiropas programmas sešās dažādās valodās un finansē žurnālus par ES tematiku.

¹⁵⁴ http://ec.europa.eu/justice/citizen/files/10_eu_rights_en.pdf.

¹⁵⁵ <http://bookshop.europa.eu/en/your-europe-your-rights-pbKM0214968/>.

¹⁵⁶ Saistībā ar sekām, kas izriet no balss tiesību atņemšanas tiem Savienības pilsoņiem, kuri izmanto savas tiesības brīvi pārvietoties (COM(2014) 391 *final*).